

KIR. KÖZJEGYZŐK KÖZLÖNYE

Folyóirat a perenkivüli törvénykezés és a közjegyzői gyakorlat számára.

ELŐFIZETÉSI ÁR:	Felelős szerkesztő:	Szerkesztőség és kiadó:
Egész évre . . . 10 kor.	Dr. HOLITSCHER SZIGFRID	— hivatal —
Félévre . . . 6 „	budapesti kir. közjegyző.	Budapest, VI, Andrásy-út 1.

Tartalom. A magyar közjegyzői intézmény története. — Közjegyző felelőssége az illetékért. — A negyedik moratoriumi rendelet. — Felsőbirósági határozatok. — Közlemények.

A magyar közjegyzői intézmény (1874:XXXV. és 1886:VII. törvénycikkek) története.

Irta: Rupp Zsigmond, budapesti kir. közjegyző.

(Folytatás.)

Az ezutáni közlemények keretében a parlament tárgyalásaival és megállapodásaival is foglalkozunk. Ezért vissza kell térnünk arra az időre, amikor a közjegyzői intézmény a képviselőházban először került szóba.

A legelső fecske, amely a parlamentben intézményünk egén beköszöntött, az az interpellatio volt, amit a képviselőházban Kármán Lajos orsz. képviselő 1873. február 10-én az akkori igazságügyminister, dr. Pauler Tivadarhoz intézett. Rövid indokolást bocsátva előre, kérdezte: „Vajjon szándékozik-e a minister, és pedig még az országgyűlés jelen ülészakában, a hazánkban most már szükségérvé vált közjegyzői intézménynek, jogrendszerünk

	Lapszám
Gyámhatósági eljárásban kivételes intézkedések	258
Háború és közöröklés	156
Hadbavonultak halálának anyakönyvezése	40
Házasságkötésre vonatk. kivételes intézkedések	110
Hiteleskiadvány követelhetése	40
Illetéke hagyatéktárgy. jkveknek és leltáraknak	154 191 227
Járásbiróság (bpesti központi) t. ü. megállapodásai	105
Közjegyzőség rendszeresítése	41 68
Közjegyzői kamarák	67 105 146 187 227 228 282
Közjegyzői okiratok végrehajthatósága Ausztriában	67
Közjegyzői díjak	262 309
Katonai házassági óvadék bekebelezése	261
Katonai egyének hagyatéki ügyeiben kivételes intézkedések	188
Könyvkivonatok	264
Kivételes intézkedések a háború következtében	40 110 188 187 190 258
Leltározó közeg díja	263
Megkülönböztetett megjelölése a hősi halált halt egyéneknek	187
Moratorium a váltótartozásokra az északkeleti megyékben	283
Osztrák illetéktörvény	284
Óvási határidő kitolása	282
Örökbefogadás megkönnyítése	190
Országos egylet	42 149 157
Osztálykivonatok alakja és hitelesítése	227
Polgári perrendtartás, új	37 105 155 264
Póthagyaték leltározásánál közjegyzői díj.	262
Rendőri segély közjegyzői árverésnél	106
Statisztika	67
Személyi hírek	42 69 110 157 191 228 264 310
Telekkönyvi hatóság gyakorlása	39
Törvénytelen gyermek tartására vonatk. megállapodások	109
Törvényszék (bpesti) t. ü. megállapodásai	155
Utóházasság általi törvényesítés	268
Végrendeleti kataszter	228

ezen egyik nélkülözhetlen faktorának behozatalára és életbe léptetésére vonatkozó törvényjavaslatot a ház elé terjeszteni?”

A minister: „teljesen osztja felszólaló képviselő véleményét a közjegyzői intézménynek célszerűsége és hasznosága iránt. Az előmunkálatok már megtétettek és a törvényjavaslat nagyjából elkészülvén: kijelentheti, hogy az mindenestre még az ülészek folyama alatt be fog adatni, és pedig oly időben, amikor a háznak még módjában lesz azt tárgyalni, úgy hogy még ez év (már. t. i. az 1873-ik év) lefolyta előtt ezen intézmény valóságosan életbe is léphet.“

E válasz általános helyeslésben részesült.

A minister reménye persze hiúnak bizonyult. De tény az, hogy az „előmunkálatok“ megtétettek volt. Ezek alatt azon előmunkálatokat értette a minister, amiket a még elődje, Bittó István által 1870. évben közrebocsátott első kormányjavaslat tárgyalására összehívott szakbizottság végzett, és amely előmunkálatok fonálán később az igazságügyministeriumban a további codificationális munkálatok dicséretet érdemlő buzgósággal fel is vétettek.

A minister törvényjavaslatát a képviselőháznak 1873. évi május hó 3-án mutatta be, mely annak érdembeli tárgyalását — Toszt Gyula képviselő előadásával — 1874. április 20-án meg is kezdette.

A megindult általános tárgyalással nincs okunk bővebben foglalkozni. Nagyon alatta maradt az a közepes színvonalnak is, de nem lehet tagadni mégsem, hogy az elég terjedelmes és élénk vitát lelkes hangulat lengte át. Sikerült is az intézmény ellen szórványosan megnyilatkozott skepsist és elfogultságot leküzdeni.

Bővebb ismertetést csakis az igazságügyminister, Csemeghy Károly államtitkár, Dulovits Ernő, Eötvös Károly, továbbá Pulszky Ágostnak, mint az ellenzék kis csapata legelőkelőbb tagjának felszólalása érdemel. —

A többi felszólaló beszédeit csak röviden fogjuk közölni, annyival is inkább, mert az általános vita keretébe sok oly concret kérdést vontak be, amiknek tárgyalása a részleges vita keretében ismétlődött.

A tárgyalást *Toszt Gyula* előadó nyitotta meg: röviden ismerteté a közjegyzői intézmény célját, természetét és főbb elveit.

Dulovits Ernő a javaslatot lelkesen üdvözölte, — mert a meghonosítandó intézménnyel a jogszolgáltatás érdekében három cél nyer majd kielégítést, és pedig:

az igazságszolgáltatás gyorsítása, egyszerűsítése és megkönnyítése, főleg a jogügyletek megtámadhatlansága és a perenkivüli, különösen az örökségi ügyeknek gyors rendezése által, amely érdekek megkövetelik, hogy minden nem peres ügy egyedül és kizárólag a közjegyző hatáskörébe utaltassék;

továbbá a hitel helyreállítása és megszilárdítása; a telek-könyvi ügyek rendezése, a hitelintézetek iránti bizalom felébresztése és biztosítása, aminek érdekében szóló szükségesnek tartja a telek-könyvi kényszer behozatalát; végül: lehetővé válik a bíróságok és a perenkivüli eljárás közegei számának a csökkentése, ami az államra nézve lényeges megtakarítást jelent.

Ezen főbb előnyökön kívül rámutatott még *Dulovits* arra is, hogy a közjegyzői intézmény életbeléptetése esetén nagyobb a bélyegfogyasztás, és az örökségi ügyek rendesebb, gyorsabb letárgyalása folytán a kincstárnak illetékbevétele fokozottabban van biztosítva, mint addig.

Nagy előnyt lát még a *zúgírások garázdálkodásának* az intézménytől várható megszorításában is. A közjegyzői okiratok végrehajthatóságában pedig a bíróságok könnyítését és a közönség érdekeinek a védelmét látja.

A javaslatot a részleges tárgyalás alapjául elfogadja.

Mádai Sándor az előtte szóló által mondottakon kívül kiemeli különösen azt az üdvös szerepet, amely a közjegyzőt — a külföld példái szerint, — mint a családok leghivebb, legmegbízhatóbb tanácsadóját megilleti, ami csak azon széles hatáskör természetes kifo-lyása, amelyet a külföldi példák szerint az ottani törvények az intézménynek biztosítottak.

Lázár Ádám a javaslatot időelőttinek tartja. Szerinte, ha a „költséges bíróságokon kívül“ a perlekedő közönségnél elsősorban

az ügyvédeket, másodsorban a pár évvel azelőtt felállított és gyűlöletet ébresztett végrehajtoi intézményt figyelembe vesszük: úgy találjuk, hogyha most egy negyedik közeget állítunk be a jogéletbe: „akkor valóban az állam terhére adózó, főleg a szegényebb sorsú nép legkevésbé sem lesz képes azt elviselni, — vagy kénytelen lesz legigazabb jogait, legtisztább igazságát abbahagyni, nem lévén „a költségekre pénze!“ Szerinte: „Entia sine necessitate non sunt multiplicanda.“

Különben barátja volna a közjegyzői okirat végrehajthatóságának. Annál inkább perhorreskálja a közjegyzői kényszert. — Ezt legfeljebb csak a süketnémák és vakok érdekében fogadhatná el és csakis oly esetekben, amidőn „az ily testi hibákban szenvedők nem tudnak személyesen működni.“

A kényszer dolgában — szerinte — ott van Ausztriának ijesztő példája! Mi a közönséget ép most akarjuk a telekkönyvi kényszerrel terhelni, amidőn a szomszéd osztrák államban meghonosítván a telekkönyvi kényszert: „alig egy fél év múlva azon meggyőződésre jutottak, hogy a telekkönyvi kényszert meg kell szüntetni.“ — „Ha tehát ezen intézményt ott nem találták czélszerűnek, akkor szónok sem tartja indokolhatónak, hogy „mi itt, az ő közvetlen szomszédságukban; csupán majmolási vágyból, ugyanilyeneknek (már t. i. kényszerintézményeknek) meghonosítására csak gondoljunk is!!*“

Javasolja, hogy a végrehajtók teendői is ruháztassanak át a közjegyzőkre (!) hogy ezáltal a gyűlölt végrehajtoi intézmény megszüntethető lenne, — nehogy a bírósági funckciónak egy része az egyik, másika megint a másik közeg kezébe tétesék le!

Szóló tekintettel még arra is, hogy az igazságügyminister sem biztathat azzal, hogy jelen viszonyaink közt elegendő, jóra való közjegyzőkre számíthat, — a javaslatot még az általános tárgyalás alapjául sem fogadja el.

* Ime tehát nemcsak a jogászgyűlésen, hanem most már a parlamentben, tehát a leghivatottabb forum tárgyalásain is vörös fonál gyanánt húzódik keresztül Teleszky István azon fatális tévedése (lásd e közlöny 4-ik számát), melynél fogva az osztrák törvényhozásnak abbéli állítólagos legújabb intézésére utalt, mely szerint az a telekkönyvi kényszer megszüntette volna, holott épen az ellenkező intézkedés, vagyis az történt, hogy a néhány évvel ezelőtt csakugyan megszüntetett kényszert újból életbeléptette.

Csemeghy Károly államtitkár Dulovitsnak a közjegyzői hatáskörre és különösen a kényszerre vonatkozólag kifejezett óhajaira kijelenti, hogy: „ha az igazságügyminister mindazon intézkedéseket meg akarná valósítani, amelyek szükségesek arra, hogy a közjegyzőség meghonosíttassék: akkor az intézmény fölállítása hosszú időre tolódnék ki, és mégis kérdéses volna, vajjon azon reformintézkedések (itt szónok az örökösödési eljárásra s a telekkönyvek rendezésére czéloz), melyek törvénykezési, illetőleg igazságügyi rendszerünket úgyszólván átkarolják, — elégségesek volnának-e a közigazgatási hatáskör oly tágítására, amilyent Dulovits hoz javaslatba.“ „Áll ez különösen arra a kérdésre is, hogy a hagyatéki eljárás keretében mily hatáskör bizassék a közjegyzőre?“ „Ez a kérdés is az anyagi törvényben találja alapját.“

Dulovitsnak abbeli óhaját, hogy a peres eljárás tárgyát nem képező minden bírósági ügy a közjegyző hatáskörébe utaltassék, általánosságban nem véli teljesíthetőnek. Így pl. a telekkönyv vezetése sem peres birói eljárás; a kikebelezés, kitörlés sem az, az általa hangoztatott elv folytán tehát a telekkönyv vezetése is közjegyzőre lenne bizandó! Ámde ez jelenlegi jogrendszerünk és szervezetünk mellett lehetetlen!

Ami a kényszert illeti, utal arra, hogy mint minden igazságügyi szervezetre vonatkozó kérdésnél, úgy ennél is nem annyira az elv, mint az előfeltételek létezése a döntő, és pedig úgy a törvény, mint a közönségre való tekintettel. . . . „Igy pl. Franciaországban más a helyzet. Ha az ottani törvények szerint 150 frankot felülhaladó ügylet nem érvényes, amennyiben nincs közjegyzői okiratba foglalva, akkor ott könnyen át lehet ruházni a törvénynek ezen, már régi traditio által megerősített, a közszellemben átment és mindenki által ismert intézkedéseit a törvénykezés egy másik ágára, a perenkivüli eljárásra is.“ . . . „De más országban annak kimondása, hogy valamely okirat nem érvényes, tehát az abba felvett jogügylet bizonyos formásoknak közjegyzői okiratba foglalása nélkül nem kötelező, tehát például ha a megvett ház vételára ki is van fizetve, az átkebelezés mégsem eszközölhető, — a vevő tulajdoni igénye nem érvényesíthető: ennek kimondása az anyagi törvény nagyon lényeges megváltoztatása nélkül elképzelhetetlen. Különösen áll ez a telekkönyvi bekebelezés tekintetében.“

Különben minden igazságügyi szervezetenél az eldöntő, elhatározó kérdés: vajjon ilyen, vagy amolyan szervezet mellett az

ügyek vezetésére sikerül-e elég megbízható közegeket nyerni? A közegek jósága a szervezet jóságának próbaköve. Minden egyéb tekintet mellékes.“

Áll ez a közjegyzői hivatásra nézve is. Nézete szerint csak annyi közjegyzőt és csak oly működési körrel lehet kinevezni, hogy már előre biztosítva legyen, miszerint: „*annyi ember azon kívántatóságokkal, melyek a törvény végrehajtására feltétlenül szükségesek, meg fog nyeretni, és hogy biztosítva van az, hogy akkor, amidőn az állam elhatározza, hogy oly nagyfontosságú és horderejű intézkedésekért, milyen az okiratok semmissé nyilvánítása: „az esetre, ha az nem közjegyző által állítottatott ki, — a kezességet már előre elvállalhatja.*“

Épen ezért nem merné szóló mondani, „*hogy annyi ezer bíró kinevezése után, annyi ezer ügyvéd mellett, annyi kitünő, annyi jól képzett, lelkiismeretes, a követelményekkel felruházott egyéne lenne az országnak, hogy veszély nélkül be lehetne hozni a közjegyzői kényszert és az ügyek vezetését rájuk bízni.*“ (!?)

Ezt az elhatározó szempontot a bírói állások felállításánál és a törvényszékek számának meghatározásánál is szigoruan szem előtt kellett volna tartani. (!)

Végül elfogadja szóló a törvényjavaslatot, de a kényszert elvettetni kéri. (Folyt. köv.)

Közjegyző felelőssége az illetékért.

Közlönyünk mult évi 6. számában hozta a közigazgatási bíróságnak 1373/1914. P. sz., a közjegyző bélyegilletéki felelősségére vonatkozó, jelentős határozatát. A fenti határozat megállapítván, hogy a kir. közjegyző, miután az előtte eljáró ügyfelek a bélyeglerovás teljesítését megtagadták, a jogügyletről a leletet felvette s az illetékszabályok 119. §-ában meghatározott határidőben a kir. adóhivatalhoz bemutatta, — kimondja, hogy „ezért tőle az illetéket felemelt mérvben követelni nem lehet, az egyszeres illeték fizetésére azonban kötelezni kellett, mert az a körülmény, hogy a leletet felvette, a kir. közjegyzőnek elsősorban való fizetési kötelezettségét nem szünteti meg.“

Talán nem lesz felesleges, ha itt szaklapunkban e kérdéssel bővebben foglalkozunk.

A közjegyzőnek a bélyegilletékért való felelőssége tulajdonképen az 1874: XXXV. t.-cz. 172. §-án alapszik, amelyre több pénzügyi és közig. bírósági határozat egyenesen hivatkozik is. Azonban e törvényszakasz értelmezése körül meglehetősen zavarok és téves magyarázatok vannak. Az 1886. évi 24. sz. t. ü. döntvény szerint ugyanis „*azokban az esetekben, midőn a kir. közjegyző bírói vagy gyámhatósági megbízás folytán hagyatéki ügyekben eljár, az általa ebben a működésében felvett hivatalos iratoktól járó bélyegilletékek lerovásáért a kir. közjegyző az 1874. évi XXXV. t.-cz. 172. §-a határozata értelmében felelős.*“

A törvényszakasz e lehetetlen értelmezése más közig. bírói határozatokban módosul. Itt már kifejezésre jut azon elvi intézkedés, hogy „*midőn a kir. közjegyző bírói megbízás folytán hagyatéki ügyekben eljár, az általa ebben a működésében felvett hivatalos iratoktól járó bélyegilletékek lerovásáért elsősorban nem felelős s csak az esetben tartozik megfizetni, ha a lelet felvételét elmulasztotta s az illeték a feleken nem volt behajtható.*“ A kir. közjegyző tehát csak az esetben válik elsősorban felelőssé és pedig a bélyegeken lerovandó illetékért, ha a felek megbízása folytán járt el.

Itt tehát már különbség van téve, hogy a kir. közjegyző mint bírói megbízott végez-e hivatalos cselekményt és e minőségében veszi-e fel a hivatalos iratokat, avagy a felek megbízása folytán jár-e el? Az első esetben csak másodsorban felelős és így is csak akkor, ha a hivatalos leletet felvenni és illetékes helyre elküldeni elmulasztotta; a második esetben azonban elsősorban válik felelőssé.

Kérdés tárgyát képezheti most már az, hogy a kir. közjegyzőnek ilykép, szűkebb határok közé szorított felelőssége is helyes és jogilag indokolt-e és nem kellene-e a közjegyzőt legalább ott mentesíteni a bélyegilletékért való felelősség alól, ahol — habár a felek megbízása folytán, — de kényszer alá eső ügyletekben jár el.

Az ilykép felvetett kérdés elbirálásánál előbb az a kérdés döntendő el, hogy joga van-e és mely esetben a kir. közjegyzőnek az okirat felvételét megtagadni?

A közjegyzői törvény 56. §-a imperative előírja, hogy a kir. közjegyző nem tagadhatja meg szolgálatát a hatáskörébe tartozó ügyekben, hacsak a 49. §-ban meghatározott személyi okok, vagy

az 59. §-ban körülírt tárgyi okok: turpis causa, vagy in fraudem legis nem forognak fenn és illetve a 127. § k) pontja ellenére nem kívánják oly nyelven az okirat felvételét, melyre a közjegyző jogosítvánnyal nem bír.

A közj. törvény ilyen taxatív felsorolása után, megtagadhatja-e a közjegyző szolgálatát hatáskörébe tartozó ügyekben azon okból, hogy az illető ügyfél nem fizeti a közjegyző díját és felhívásra sem rójja le a bélyegilletéket? A fentiekből folyik, hogy nem. A közj. törvény 203. § szerint is „a kir. közjegyző a munka vagy eljárás befejezése után követelheti díja és költsége megtérítését, teljes kielégítésig a kiadvány vagy tanusítvány kiadását megtagadhatja.“ A contrario következik, hogy a munkát vagy eljárást bevégezni köteles kielégítés előtt is, vagyis az okiratot fel kell venni és csakis a kiadvány kiadását tagadhatja meg.

Ha pedig a kir. közjegyző köteles a hatáskörébe tartozó, közjegyzői kényszer alá eső ügyletről az okiratot felvenni, még ha a felek fizetni nem tudnak, vagy nem is akarnak: egyenesen lehetetlenség azt kívánni, hogy munkáján kívül hitelezze és illetve előlegezze még a bélyegilletéket is.

De tegyük fel, hogy ily közjegyzői kényszer alá eső jogügyletnél a közjegyzői novella 9. §-a értelmében a járásbíró vezetje helyettesíti a kir. közjegyzőt és veszi fel a jogügyletről az okiratot. Ha a felek felszólításra sem rótták le a bélyegilletéket, — egyszerűen leletet vesznek fel, — a bélyegilletékért a járásbíró vezetje saját személyében nem felel. Hát miért tétetik felelőssé a kir. közjegyző ugyanazon ténykedésért, — miért esik ez más elbírálás alá?

Az 1874:XXXV. t.-cikk 172. §-ra való hivatkozás téves értelmezésen alapszik; ez annyit mond ki, hogy „a közjegyző a bélyeg- és illetéktörvény megtartásáért elsősorban felelős“, vagyis helyes értelmezés szerint azért felelős elsősorban, hogy az ügyfél az illetéket lerózza és amennyiben ezt nem tenné, megleletezze és a leletet bemutassa, tehát a közjegyző felelős a törvény „megtartásáért“ és nem a fizetésért.

Nyilvánvaló ezekből, hogy a közigazgatási bíróság idézett 1373/P. 1914. sz. határozata a közjegyzőkre felettel sérelmes és nem indokolt; ezzel szemben kimondandó lenne, hogy nemcsak a bírói megbízáson alapuló hivatalos eljárásoknál, hanem a közjegyzői kényszer alá eső jogügyleteknél is — habár itt a közjegyző

a felek megbízása folytán jár el — a kir. közjegyzőket csak azok a kötelességek terhelik, melyek a bíróságokat, vagyis az előírt illetéket csak akkor tartoznak megfizetni, ha a lelet felvételét elmulasztották és az illeték a feleken nem hajtható be.

Dr. Halász László
czeglédi kir. közjegyző.

A negyedik moratoriumi rendelet.

A moratoriumnak november 30-ikával újból szükségessé vált meghosszabbításáról a december 1-én életbelépett, 8680/1914. M. E. szám alatt kelt „negyedik moratoriumi rendelet“ intézkedik, mely, ép úgy mint a megelőző „harmadik moratoriumi rendelet“, szintén felöli az egész joganyagot és azt, belefoglalva az eddig külön rendelettel szabályozott intézkedéseket is, részben a korábbiakkal egyezően, részben pedig az alább ismertetendő eltérésekkel szabályozza. A rendelet szövegének alábbi közzétételénél, a rövidség és a könnyebb megismerés kedvéért szintén csak az eltérések kiténtetésére szorítkozunk.

1. Az új rendelet a korábbinak egyes, hatályukban egyébként fentartott jogszabályait új, a felmerült kételyeket kizáró szabatosabb szövegezésben tartalmazza.

Igy a harmadik moratoriumi rendelet 2. §-ának harmadik bekezdése szerint a váltóbirtokos az 1914. évi augusztus hó 1. napja előtt kapott kitöltetlen váltót csak oly módon volt jogosítva kitölteni, hogy a váltó halasztás alá essék. Ellenben a negyedik moratoriumi rendelet 3. bekezdése egyszerűen kimondja, hogy a váltóbirtokos az ilyen váltót csak augusztus 1. napja előtti kelettel van jogosítva kitölteni és így meg van állapítva, hogy az 1914. évi augusztus 1. napja előtt kapott kitöltetlen váltó mindenestre halasztás alá esik.

Továbbá a harmadik moratoriumi rendelet 4. §-ának 3. és 10. pontja szerint a záloglevél- és egyéb törlesztéses kölcsönöknek „folyó“ kamatai és „folyó“ tőketörlesztő részletei voltak kivéve a moratorium alól. Más természetű kamatok ellenben az 5. § szerint csak annyiban vétettek ki a halasztás alól, amennyiben július 31. napja után jártak le, illetve augusztus 1. napjánál nem régebb idő óta folynak. Felmerült már most a kétely, vajjon a

törlesztéses kölcsönöknek a moratorium alól kivett folyó kamatai és folyó tőketörlesztő részletei alatt csak a moratorium alatt, vagy a régebben lejárt annuitások is értendők-e? Az új rendelet világosan kimondja, hogy a moratorium alóli kivétel csak az 1914. augusztus 1. napjától folyó kamatokra és e naptól folyó tőketörlesztő részletekre terjed ki, a korábban lejárt annuitások tehát halasztás alá esnek.

2. Két hónapi halasztás tárgyát képezik továbbra is az 1914. augusztus 1. előtt kiállított váltón, kereskedelmi utalványon, közraktári jegyen, csekken vagy általában e nap előtt keletkezett kereskedelmi ügyleten vagy más magánjogi címen alapuló pénztartozások — az új rendeletben megállapított kivételekkel — és pedig olyképen, hogy a már érvényben lévő, vagyis az 1914. évi november hó 30. napjáig bezárólag lejárt tartozásokra vonatkozó halasztás 1915. évi január hó 31. napjáig meghosszabbíttatik, az 1914. évi november hó 30. napja után 1915. évi január hó 31. napjáig bezárólag lejárt tartozások teljesítésére pedig a lejáratától számított két hónapi halasztás engedtetik.

3. Fontos újításokat tartalmaz a rendelet a váltókövetelések és az óvás tekintetében, amelyekre vonatkozólag a rendelet 2. §-a, 4. § 18. pontja és 5. §-ában szétszórt irányadó szabályokat a következőkben foglalhatjuk össze:

a) változatlanul halasztás alá esnek az 1914. augusztus 1. előtt kiállított és 1914. szeptember 30. után lejárt vagy lejárt váltók stb., amelyekre nézve továbbá változatlanul fennáll az a korábbi szabály is, hogy a halasztás ideje alatt a fizetés végetti bemutatás és a fizetés hiánya miatt felvett óvás hatálytalan, az óvatoló személy azonban az óvás felvételét ezután sem tagadhatja meg. Ezeknél tehát az óvás annak idején a moratorium megszűnte után lesz az akkor megállapítandó szabályokhoz képest felveendő;

b) az 1914. augusztus 1. előtt kiállított és 1914. október 1. előtt lejárt váltókra stb. 10⁰/o-os részletfizetést kell teljesíteni és pedig 1915. évi január hó azon napján, amely számánál fogva megfelel a tartozás lejáratának, pl. 1914. augusztus 31-én lejárt váltóra 1915. január 31-én, ellenben egy 1914. szeptember 1-én lejárt váltóra már 1915. január 1-én. Ezen 10⁰/o-os részletre vonatkozó kereset vagy visszkereset fentartására azonban fizetés hiánya miatt óvás felvétele nem szükséges; de a mégis felvett óvás a részletfizetés nemteljesítése tekintetében hatályos, annak költ-

ségei azonban csak akkor ítélték meg, ha a váltókötelezettek valamelyike külföldön lakik. Csakis az óvás van azonban elengedve és nem fizetés végetti bemutatás is, melynek legkésőbb a lejáratától számított két hónap elteltét követő két köznap alatt kell történnie és ha ez a határidő — amint a váltók ezen kategóriájánál másképen nem is lehet, — 1915. február 3. napja előtt teljék le, legkésőbb 1915. február 3-án. Ugyanezen idő alatt történhetik a névbecsülési fizetés végetti bemutatás. A fizetés végetti bemutatás bizonyítására nézve kimondatik, hogy tagadás esetében a kötelezett tartozik bizonyítani a bemutatás meg nem történtét, ép úgy mint a váltótörvény 42. §-a szerint is az óvás elengedése esetében. Fennáll továbbá az előzők kötelezettsége is a váltótörvény 45—47. §-ainak megfelelő alkalmazásával. A részfizetést teljesítő váltókötelezett követelheti annak a váltóra való feljegyzését és a váltó másolatán való nyugtatvány adását, a fizetési visszkeresetnek alávetett váltókötelezett pedig ezenfelül a részfizetés nem teljesítéséről esetleg felvett óvás kiadását és ha ilyen fel nem vétetett, a nyugtatványt tartalmazó váltómásolatnak saját költségén való hitelesíttetését (az Osztrák-Magyar Banknak a váltómásolatra vezetett tanúsítása a hitelesítést pótolja);

c) az 1914. augusztus 1. előtt kiállított váltón, stb. alapuló és a moratorium alól részben vagy egészben kivett köztörvényi tartozás okából vállalt váltói kötelezettség azon váltóbirtokossal szemben, akinek javára ezen köztörvényi tartozás fennáll, ugyanabban a mértékben teljesítendő, amely mértékben maga a köztörvényi tartozás a moratorium alól ki van véve. A fedezetül adott váltók tehát ugyanazon mértékben, mint az alaptartozás, kivételnek a moratorium alól, de csak inter partes. A biztosítási díjak fedezetül adott váltók tekintetében emellett megmarad (4. § 7. g) az előző rendeletnek a mostani általánosítás folytán tulajdonképen feleslegessé vált külön hasonértelmű rendelkezése. A köztörvényi tartozás mértékeig a moratorium alól kivett váltótartozásokra vagy tartozási részletekre vonatkozó kereset vagy visszkereset fenntartása, óvás, bemutatás, értesítés stb. tekintetében változatlanul állanak a fentebb b) alatt mondottak;

d) az 1914. augusztus 1. előtt kiállított és október 1. előtt lejárt váltóknak 90 százaléka és az 1914. augusztus 1. előtt kiállított és a köztörvényi alapra való tekintettel a moratorium alól

részben kivont váltóknak fennmaradó része a moratorium alá esik és ezek tekintetében a fentebb *a)* alatt mondottak állanak;

e) az 1914. augusztus 1. előtt kiállított, bármikor lejárt vagy lejáró váltóból eredő kamatkövetelés ép úgy, mint minden kamat, ki van véve a moratorium alól, fenntartása és érvényesítése tekintetében pedig a fentebb *b)* alatt mondottak állanak. Az 5. § erről rendelkező utolsó bekezdésének szövegezése azonban nem szabatos, mert csupán „a 4. § 18. pontjában felsorolt papírok“-at említve, kételyt enged aziránt, vajjon ezek alatt egyáltalán az 1914. augusztus 1. előtt kelt váltókat stb., avagy csupán azokat kell-e érteni, melyek október 1. előtt jártak le? Szó szerint véve az 5. § utolsó bekezdése csupán az utóbbiakra vonatkozik és így a szeptember 30. után lejárt vagy lejáró, egészben halasztás alá eső váltókövetéseknek a halasztás alól az 5. § általános szabályánál fogva kivett kamata, nevezetesen az eziránti követelés fenntartása és érvényesítése tekintetében, — melyre nézve a korábbi rendelet úgy intézkedett, hogy a váltótörvénynek a váltótőke érvényesítésére vonatkozó általános szabályai alkalmazandók, tehát a visszkereset fenntartásához óvás felvétele szükséges, — a mostani rendeletben intézkedést egyáltalán nem találunk. A törvényhozó szándékát tekintve azonban megállapíthatjuk, hogy a halasztás alól kivett váltókamatok általában ép úgy, mint a váltókövetéseknek összes, a moratorium alól kivett részletei, a fentebb *b)* alatt felsorolt szabályok szerint, nevezetesen tehát óvás felvétele nélkül is érvényesíthetők. Megjegyzendő e helyütt még, hogy míg a korábbi rendelet szerint a váltókamatok ép úgy mint a kamatok általában, csak annyiban voltak kivéve a halasztás alól, amennyiben 1914. augusztus 1. napjánál nem régibb időre estek: addig az új rendelet e téren is szűkítve a moratoriumot, kimondja, hogy a moratorium alól kivett tőkerészlettel együtt az egész tartozás után a tőkerészlet fizetésének napjáig lejárt egész, nevezetesen az 1914. augusztus 1. napja előtti időre eső kamat megfizetését is lehet követelni, ami tehát áll a fentebb *b)* és *c)* alatt megjelölt váltóból eredő kamatokra is, míg az *a)* alatt megjelölt váltókra nézve továbbra is fennmarad a moratorium alóli kivételnek az augusztus 1-től folyó kamatokra való korlátozása;

f) az 1914. augusztus 1. előtt kiállított, látra, vagy lát után bizonyos időre szóló váltónál stb. a lejárat megállapítását célzó bemutatás hatályos; a látra szóló váltóra 10%-ot kell és pedig

1915. évi január hónap azon a napján fizetni, amelyen a váltó fizetés végett bemutatott; látra szóló váltó bemutatásának legkésőbb 1915. február 3-án kell történnie; látra vagy lát után bizonyos időre szóló váltónál a lejárat megállapítása és a kereseti vagy visszkereseti igény fenntartása végett a 10%-os részlet tekintetében is óvás felvételére van szükség;

g) halasztás alá egyáltalán nem esnek az 1914. augusztus 1. napja után kiállított váltók stb. Ezekre nézve óvás felvétele szükséges, de annak határidejét a rendelet az eddigőtől ismét eltérően szabályozza. Kimondja ugyanis, hogyha az ilyen váltó 1915. évi február hó 1. napja előtt jár le, a fizetés végetti bemutatásnak és a fizetés hiánya miatti óvás felvételének legkésőbb a lejáratától számított két hónap elteltét követő két köznap alatt kell történnie és ha ez a határidő 1915. évi február hó 3. napja előtt telnek le, — vagyis mindazon váltóknál, melyek 1914. november 30. előtt jártak le, legkésőbb 1915. évi február 3. napján. Tehát az ilyen váltókat a rendes törvényes határidőben is lehet hatályosan megóvatoltatni, de csak a fenti idő alatt kell is az óvatolásnak megtörténnie. Ugyanezen idő alatt történhetik a névbecsülési fizetés végetti bemutatás. Az 1915. február 1-én és később lejáró ilyen váltókról a rendelet nem intézkedik, mert ezek lejáratára már a jelenlegi moratorium utáni időre esik és így ezekre az újabb rendeletnek kell majd megfelelő intézkedést tartalmaznia.

h) a váltókövetéseknek a moratorium alól kivett részleteire (*b)*, *c)* és *e)* pontok) vonatkozó rendelkezések nem terjednek ki azokra a kötelezetteknek, akiknek állandó üzleti telepe, üzeme vagy gazdasága, ilyennek hiányában pedig lakóhelye (székhelye) kizárólag az országnak az ellenséges betörés által érintett részeiben (Bereg-, Szatmár-, Ugocsa- és Ungmegyék, Szatmárnémeti városa) van.

4. Az új rendeletnek határozott tendenciája, mely már, amint fentebb láttuk, az 1914. október 1. előtt lejárt váltótartozások 10%-ának és ezenkívül minden váltótartozásnak az alapul szolgáló köztörvényi tartozással egyenlő mértékben a moratorium alól való kivételében is jelentkezik: egyáltalán a moratorium korlátozásainak kibővítése.

A biztosítási ügyletből eredő pénztartozásokra nézve az új rendelet a kifizetendő életbiztosítási összeget 500 K helyett 500-tól 5000 K-ig terjedő határok közt az egész biztosítási összeg 25 százalékában állapítja meg, és a díjakat is kötelezi 25 százalék

erejéig megfizetni. Az utóbbi intézkedés folytán szükségessé vált a biztosítási díjak nem fizetésének megfelelő újabb szabályozása is. Eszerint amennyiben azt a biztosítási díjat, amely korábban moratorium alá esett és amely a mostani rendelet által a moratorium alól kivéttik, a biztosított fél a törvényes határidőben nem fizeti meg, a biztosító a szerződést csak úgy szüntetheti meg, ha a felet a díj megfizetésére ajánlott levélben felszólítja és a biztosított a díjat, illetve annak a moratorium alól kivett részét a levél vételétől számított 30 nap alatt meg nem fizeti. Az életbiztosítási kötvény visszavásárlásánál vagy ily kötvény alapján kölcsön folyósításánál az eddigi 200 K-ig terjedő érték helyett 200-tól 2000 K-ig terjedő határok között 25 százalék vétetik ki a moratorium alól. A tűz- és jégkár, valamint az állatbiztosításból eredő kárösszeg továbbra is egészben kivéttnek a moratorium alól. Minden más kárbiztosítási összegnek az eddigi 400 K helyett 25 százaléka folyósítandó 400-tól 4000 K-ig terjedő határok között.

Az 1914. évi augusztus hó 1. napja előtt adott megbizásból és más hasonló személyes munkateljesítmények iránt ezen nap előtt kötött szerződésekből eredő költség- és díjtartozások további 25 százaléka válik esedékessé, és pedig az előbbi 25 százalék esedékessége napjától számított két hó elteltével.

Ép úgy az ingó dolgok vételárából és az ipari munkateljesítmények ellenértékéből is további havi 10—10, összesen 20 százalék válik esedékessé és minden hónap azon napján fizetendő, mely számánál fogva megfelel a tartozás lejáratának napjának, illetve az előbbi 10—10 százalék fizetési napjának.

A bértartozásokat illetőleg megszorított a moratorium a katonai szolgálatot teljesítők üzleti helyiségeinek bére tekintetében, ha az üzlet a tulajdonos hadbavonulása dacára tovább is folytattatik.

Kivéttnek a moratorium alól nemcsak a bűncselekményekből, hanem általában a tiltott cselekményekből és vétlen károkozásokból eredő tartozások.

A kamatok tekintetében már fentebb reámutattunk a moratorium alóli kivétel azon bővítésére, mely szerint a moratorium alól kivett tőkerészlettel együtt az egész tartozás után a tőkerészlet fizetésének napjáig lejárt kamat megfizetését is lehet követelni, tekintet nélkül arra a szabályra, hogy általában a kamatok két-

hónaponként utólag fizetendők és hogy egyébként az 1914. aug. 1. előtti időre eső kamat a moratorium alá tartozik.

A betétek tekintetében változás nem állott be.

A gyámpénztárban kezelt és a gyámsági vagy gondnoksági viszony megszűnése folytán kiutalandó készpénzt illetőleg az új szövegezés világosan kifejezi, hogy azt esetről-esetre való belügyministeri jóváhagyás nélkül a gyámhatóságoknak nem is szabad kifizetniök.

A kétoldalú szerződések teljesítésére vonatkozó rendelkezések változatlanul vétettek át, csupán az ingatlan adásvételek tekintetében, melyektől az eladó a vevő birtokbalépése után többé el nem állhat, kimondatott, hogyha a vevő a vételárra nézve moratoriumot vesz igénybe, az eladó a tulajdonjognak a vevő javára történő bekebelezésével egyidejűleg a vételárhátraléknak az ingatlanon jelzálogjoggal való biztosítását erre irányuló szerződési kikötés nélkül is követelheti.

Az ellenséges betörés vagy ennek nyomában járó események által közvetlenül érintett területeken az új rendelet a bírói moratorium intézményét létesíti és szabályozza 22. és 33. §-aiban.

5. A negyedik moratoriumi rendelettel egyidejűleg jelent meg az igazságügyministernek 22300/1914. I. M. E. számú rendelete, mely a pénzkövetelések kivételes biztosítását engedélyezi és szabályozza. Helye van a kivételes biztosítási végrehajtásnak az adós ingóságaira lejárt, — habár moratorium alá eső — pénzkövetelés biztosítására, ha az adós vagy harmadik személy ennek kielégítését valamely cselekményével vagy rendelkezésével veszélyezteti, vagy ha adósnak nincs állandó lakhelye avagy az külföldön van (Ausztriát kivéve).

6. A polgári peres és nem peres eljárásban is új szabályozás lépett életbe december 18-án, és pedig úgy a katonai szolgálatot teljesítő vagy ezekkel egy tekintet alá eső egyének peres, végrehajtási csőd és egyéb perenkívüli ügyeinek felfüggesztése iránt (A m. kir. ministeriumnak 9146/1914. M. E. számú rendelete az eddigi, augusztus 1-én kiadott 5761/1914. M. E. számú rendelet hatályon kívül helyezésével) valamint általában a moratoriumnak az eljárási jogra való kihatása tárgyában. (A m. kir. igazságügyministernek 23400/1914. I. M. E. számú „harmadik moratoriumi eljárási rendelete”, mely az október 23-án kiadott 19400 I. M. E.

számú második eljárási rendelet helyébe lép.) Mindkét téren a jogállapot lényegileg az eddigivel egyező maradt.

A hagyatéki eljárásban a katonai szolgálatot teljesítő örökös továbbra is az 1894 : XVI. t.-cz. 54. §-a alkalmazásával hirdetményileg kell idézni. A katonai szolgálatot teljesítő egyén peres vagy nem peres eljárásban oly meghatalmazást, amelyet a fennálló jogszabályok értelmében közokiratba vagy hitelesített magánokiratba kellene foglalni, érvényesen kiállíthat oly alakban is, hogy a meghatalmazást sajátkezüleg írja és aláírja vagy két előttemező tanu jelenlétében aláírja vagy előttük az aláírást sajátkezű aláírásának elismeri, ha pedig írni nem tud, két előttemező tanu jelenlétében, akiknek egyike a kiállító nevét is aláírja, kézjeggyével ellátja. Ugyanez áll bírósághoz, más hatósághoz vagy hivatalhoz érkezett oly beadvány alakjára is, amelyet a fennálló jogszabályok értelmében közokiratba vagy hitelesített magánokiratba kell foglalni. Az oly beadványokra nézve, amelyeket a fennálló jogszabályok értelmében a most említett alakban vagy a teljes bizonyítékul szolgáló magánokiratokra megszabott vagy más meghatározott alakban kell kiállítani, ennek az alaknak a hiányát a bíróság, más hatóság vagy hivatal nem veszi figyelembe akkor, ha a rendelkezésére álló adatokból, különösen az aláírásnak kétségtelenül valódi más aláírással való egybehasonlításával meggyőződik arról, hogy a beadványt az illető személy írta alá. Az ilyen személytől eredő megbízás vagy meghatalmazás, amely bankügyletekkel foglalkozó cégnél betéti könyvre vagy folyószámlára elhelyezett betétre vagy ilyen cégnél elhelyezett letétre vonatkozik, a megbízó halálával visszavontnak nem tekinthető, kivéve ha a megbízó vagy a meghatalmazó nyilatkozatából ellenkező szándék tűnik ki. Az ilyen megbízás vagy meghatalmazás alakjára szintén a fenti szabályokat kell alkalmazni, még pedig akkor is, ha a felek valamelyike azt kötötte ki, hogy a meghatalmazást vagy a megbízást közokiratba vagy hitelesített magánokiratba kell foglalni.

Ha a katonai szolgálatot teljesítő egyén a vagyonának kezelésére szükséges tennivalókat nem végezheti, ezeket a tennivalókat (pl. cégjegyzés, váltónyilatkozat tétele, pénzösszeg nyugtatványozása stb.) helyette az a személy végezi, akit a gyámhatóság az 1877 : XX. t.-cz. 28. §-a d) pontjának és 32. §-ának alkalmazásával a 32. § 1. bekezdése szerint jogosult kérelmére gondnokul kirendel. Gondnok kirendelését a házastárs is kérheti. Közkereseti

vagy betéti társaság tagjára azonban ezen szabályok csak akkor állanak, ha a társaságnak önálló képviselőre (cégjegyzésre) jogosított vagy együttes képviselőhöz szükséges számú más tagja nincsen.

Ha a negyedik moratoriumi rendelet értelmében a váltótartozás egy része vagy a váltótartozás kamatja nem esik moratorium alá, az e rész vagy a kamat iránt indított perre a váltó-eljárás szabályait azzal az eltéréssel kell alkalmazni, hogy az eredeti váltó helyett a váltó hiteles másolatát kell mellékelni. Nem kell a váltó hiteles másolatát sem mellékelni akkor, ha a fizetés hiánya miatt felvett óvás vagy hiteles másolata van csatolva. Az osztrák-magyar banknak a váltómásolatra vezetett tanusítása a váltómásolat hitelesítését pótolja. Váltótartozás részlete vagy kamata iránt indított perben a keresetet nem lehet a váltótartozásnak moratorium alá eső részére is kiterjeszteni.

Tekintet nélkül arra, hogy a követelés moratorium alá esik-e vagy nem, ingatlanra nézve továbbra is csupán utóajánlati árverésnek van helye az utóajánlattevő kérelmére.

7. E helyütt teszünk említést végül a m. kir. ministeriumnak november 9-én 8286—1914. és december 15-én 9051—1914. M. E. szám alatt megjelent rendeleteiről, melyek szerint további rendelkezésig tilos a Brit Birodalom, Franciaország és Oroszország polgárai, továbbá az említett területeken lakó személyek részére készpénzzel, váltóval, csekkel, utalvánnyal vagy más módon fizetést, akár közvetlenül, akár közvetve, teljesíteni, valamint készpénzt vagy értékpapírt az említett területekre, akár közvetlenül, akár közvetve kiszolgáltatni; melyek szerint továbbá oly váltók stb. tekintetében, amelyek ezen tilalom alá esnek, a fizetés ideje további rendelkezésig elhalasztatik és a fizetés végetti bemutatásnak, valamint az óvásnak, csekknél pedig az igazolásnak határideje további rendelkezésig meghosszabbítatik.

Nem esnek ezen tilalom alá a belföldön teljesített fizetések és egyéb szolgáltatások, ha ugyanezen területeken állandóan lakó brit, francia vagy orosz állampolgár részére történnek. H.

A m. kir. ministeriumnak 8680/1914. M. E. számú rendelete

magánjogi kötelezettségek teljesítésére újabb halasztás engedése (moratorium) tárgyában.*

Negyedik moratoriumi rendelet.

A m. kir. ministerium a háború esetére szóló kivételes intézkedésekről alkotott 1912: LXIII. t.-cz. 16. §-ában nyert felhatalmazás alapján a következőket rendeli:

I. Halasztás alá eső pénztartozások.

1. §.

A magánjogi kötelezettségek teljesítésére az 1914. évi szeptember hó 30. napján 7205/1914. M. E. szám alatt kiadott harmadik moratoriumi rendelettel engedélyezett halasztás mindazokra a pénztartozásokra nézve, amelyeket a jelen rendelet a halasztás alól ki nem vesz, *1915. évi január hó 31. napjáig bezárólag meghosszabbítottatik.*

Az 1914. évi november hó 30. napja után 1915. évi január hó 31. napjáig bezárólag lejáró pénztartozások teljesítésére, amelyek 1914. évi augusztus hó 1. napja előtt kiállított váltón, kereskedelmi utalványon, közraktári jegyen, csekken vagy általában olyan kereskedelmi ügyleten vagy más magánjogi címen alapulnak, amely 1914. évi augusztus hó 1. napja előtt keletkezett, a lejáráttól számított *két hónapi halasztás (moratorium) engedtetik.*

Oly pénztartozások tekintetében, amelyek után kikötés alapján vagy törvénynél fogva kamattal jár, a kamatot a halasztás idejére is lehet számítani. Nemkamatozó tartozás után törvényes kamattal számítható.

2. §.

A halasztás ideje alatt a halasztás alá eső váltó, kereskedelmi utalvány, közraktári jegy és csekk tekintetében a fizetés végetti bemutatás és a fizetés hiánya miatt felvett óvás, csekknél pedig az 1908: LVIII. t.-cz. 17. §-ában említett igazolás is hatálytalan, *amennyiben a 4. § 18. pontjából és utolsó bekezdéséből*, valamint az 5. § utolsó bekezdéséből más nem következik. Látra vagy lát után bizonyos időre szóló váltónál a lejárat megállapítását célzó bemutatás hatályos.

Az óvás felvételére hivatott személy az óvás felvételét meg nem tagadhatja arra való hivatkozással, hogy ez a jelen rendelet szerint hatálytalan.

* A dűlt betűs szöveg a korábbi, harmadik és kiegészítő rendeletektől való eltéréseket tünteti fel. Teljesen egyező §-ok vagy pontok a korábbi intézkedésre való utalással jelöltetnek meg.

A váltóbirtokos az 1914. évi augusztus hó 1. napja előtt moratorium alá eső követelés okából kapott kitöltetlen váltót *csak augusztus hó 1. napja előtti kelettel* van jogosítva kitölteni. Az ezzel ellenkező kitöltést megállapodás-ellenesnek kell tekinteni.

Az 1914. évi augusztus hó 1. napja előtt kiállított váltó tekintetében a halasztás ideje alatt az 1876: XXVII. t.-cz. 25—29. §-aiban szabályozott biztosítási visszkeresetnek helye nincs.

Halasztás alá nem eső olyan váltó, kereskedelmi utalvány és közraktári jegy tekintetében, *amely 1915. évi február hó 1. napja előtt jár le, a fizetés végetti bemutatásnak és a fizetés hiánya miatti óvás felvételének legkésőbb a lejáráttól számított két hónap elteltét követő két köznap alatt kell történnie s ha ez a határidő 1915. évi február hó 3-ik napja előtt telnek le, legkésőbb 1915. évi február hó 3. napján.* Ugyanezen idő alatt történhetik halasztás alá nem eső váltónál a névbecsülési fizetés végetti bemutatás.

3. §.

(III. rendelet 3. §-a.)

II. Halasztás alá nem eső pénztartozások.

4. §.

Az 1. §-ban engedett halasztás alá nem esnek:

1. (III. rend. 4. § 1.)

2. (III. rend. 4. § 2.)

3. törlesztéses záloglevélkölcsönöknek *1914. évi augusztus hó 1. napjától folyó* kamatai és *e naptól* folyó tőketörlesztő részletei a jelzálogadóssal szemben — *ideértve az ingatlan tulajdonosa, mint személyes adós elleni követelést is*, — valamint olyan követeléseknek ily kamatai és tőketörlesztő részletei, amely követelések a 2. pontban említett egyéb kötvényeknek kibocsátására alapul szolgálhatnak; törlesztéses kölcsönöknek *a jelen és a 10. pont alkalmazásában azt kell tekinteni, amelynél a tőke letételese előre megállapított törlesztési terv szerint legalább tizenöt évre van elosztva;*

4. A vízvezetési és világítási műveknek, általában közüzemeknek használatáért fizetendő díjak; *továbbá egyesületi tagdíjak;*

5. (III. rend. 4. § 5.)

6. (III. rend. 4. § 6.)

7. a biztosítási ügyletből eredő tartozások közül:

a) a hadi szolgálatban bekövetkezett halál esetére külön kötött vagy arra külön díj fejében kiterjedő biztosításnál, amennyiben a halál a hadi szolgálat következménye, valamint a katonai szolgálat esetére szóló biztosításnál az egész biztosítási összeg kifizetése és *a biztosítási díjak fizetése egészen; úgy azonban, hogy a hadi szolgálatban bekövetkezett halál esetére külön díj fejében kiterjedő biztosításnál csak a külön díj fizetendő egészen, míg az alapdíj a b) pont alá esik;*

b) más életbiztosításnál, ideértve a balesetbiztosítást is, a *biztosítási összeg huszonöt százalékának, de legfeljebb ötezer koronának és legalább ötszáz koronának kitüntetése, valamint a biztosítási díjak fizetése a díj huszonöt százaléka erejéig; járadékbiztosításnál a biztosító a járadékokat egészen (6. pont), a biztosított (a szerződő fél) pedig a díjakat huszonöt százalék erejéig köteles fizetni;*

c) a biztosító azon tartozása, amely az életbiztosítási kötvény visszavásárlására vagy az ily kötvény alapján kölcsön folyósítására irányul, *huszonöt százalék, de legfeljebb kétezer korona és legalább kétszáz korona erejéig;*

d) tűz- és jégkárbiztosításnál, valamint állatbiztosításnál az egész kárösszeg kifizetése és a biztosítási díjak fizetése egészen;

e) *minden más kárbiztosításnál a kárösszeg huszonöt százalékának, de legfeljebb négyezer koronának és legalább négyszáz koronának kitüntetése, valamint a biztosítási díjak fizetése a díj huszonöt százaléka erejéig;*

f) a viszontbiztosítónak a biztosításból eredő tartozásai az a—e) pontok értelmében a biztosító által fizetendő összegek arányában, a viszontbiztosítási díjak pedig abban az arányban, amelyben a biztosított (a szerződő fél) a biztosítási díjakat fizetni köteles;

g) a biztosítási díjak fedezetéül adott váltók és a biztosítási díjak címén fennálló folyószámla-tartozások, a folyószámlai viszonyra vonatkozó megállapodások sérelme nélkül, ugyanabban a mértékben vannak kivéve a moratorium alól, mint maguk a biztosítási díjak;

h) *az 1914. évi augusztus hó 1. napja előtt kötött biztosítási szerződésen alapuló biztosítási díjak egészen moratorium alá esnek, ha akkor, amikor fizetendők volnának, a biztosított katonai szolgálatot teljesít, vagy a katonai szolgálatot teljesítő egyénnel egy tekintet alá esik;*

8. bértartozások stb. (III. rend. 4. § 8.); *nem esik moratorium alá az üzleti vagy üzemi helyiségek bére, ha az üzlet vagy üzem a tulajdonos hadba-vonulása ellenére is tovább folyik.*

9. (III. rend. 4. § 9.)

10. bérbe vagy haszonbérbe adott ingatlanokon jelzáloggal biztosított s a 3. pont alá nem eső törlesztéses kölcsönöknek 1914. évi augusztus hó 1. napjától folyó töketörlesztő részletei a jelzálogadóssal szemben — *ideértve az ingatlan tulajdonosa mint személyes adós elleni követelést is, — kivéve* stb. (III. rend. 4. § 10.)

11. (III. rend. 4. § 11.)

12. *az 1914. évi augusztus 1. napja előtt adott megbízásból és hasonló más személyes munkateljesítmények iránt ezen nap előtt kötött szerződésekből eredő költség- és díjtartozások, ideértve az orvosi, ügyvédi, mérnöki, írói és művészi, alkuszi, közvetítői, ügynöki és bizományi költségeket és díjakat a lejárt tartozás huszonöt százaléka erejéig, tekintet nélkül a munka teljesítésének idejére; ha pedig az ilyen tartozásra már a harmadik moratoriumi rendelet értelmében huszonöt százalék volt fizetendő, az előbbi huszonöt százalék*

esedékessége napjától számított két hónap elteltével további huszonöt százalékot kell fizetni;

az ügyvéd a felével szemben biróilag megállapított díj- és költségkövetelését az ellenféltől az érvényesített követelésre befolyt összeg erejéig teljes összegében érvényesítheti;

a szállítmányozási és a fuvarozási ügyletből eredő tartozások általában nem esnek moratorium alá, kivéve a szállítmányozó által a megbízónak adott kölcsönöket és előlegeket;

13. *az 1914. évi augusztus hó 1. napja előtt kötött szerződés alapján szállított ingó dolgok vételára címén és az e nap előtt kötött szerződés alapján végzett ipari munkateljesítmények ellenértéke címén fennálló tartozások tekintet nélkül a szállítás vagy a munka teljesítésének idejére havonként a lejárt tartozás tíz százaléka erejéig, amely tíz százalékot mindig a lejárt tartozás eredeti összege után s ha a tartozás a szerződés értelmében részletekben fizetendő, külön mindegyik részlet után kell számítani;*

az egyes tízszázalékos részleteket minden hónapnak azon a napján kell megfizetni, amely számadúl fogva megfelel a tartozás lejáratának, illetőleg az első részletre nézve a harmadik moratoriumi rendeletben (4. § 13. pontja) megállapított fizetési napnak és ha ez a nap az illető hónapban hiányzik, a hónap utolsó napján;

vételi bizomány esetében a bizományos az általa fizetett vételár megtérítését ugyancsak a jelen pont rendelkezései értelmében követelheti megbízójától.

14—16. (III. rend. 4. § 14—16.)

17. *tiltott cselekményekből és vétlen károkozásból eredő tartozások.*

18. *az 1914. évi augusztus hó 1. napja előtt kelt és október hó 1. napja előtt lejárt váltón, kereskedelmi utalványon és közraktári jegyen, valamint az 1914. évi augusztus hó 1. napja előtt kiállított csekken, látra szóló váltón és látra szóló kereskedelmi utalványon alapuló tartozás tíz százaléka; ezt a tízszázalékos részletet 1915. évi január hónap azon a napján kell fizetni, amely számánál fogva megfelel a tartozás lejáratának, ha pedig a fizetés látra volt teljesítendő, az említett hónap azon a napján, amelyen az illető papírt fizetés végett bemutatják;*

ezen tízszázalékos részletre vonatkozó kereset vagy visszakereset fenntartása végett szükséges bemutatásnak látra szóló papiroknál legkésőbb 1915. évi február hó 3. napján, egyéb papiroknál pedig legkésőbb a 2. § utolsó bekezdésében meghatározott időben kell történnie; ugyanezen idő alatt történhetik váltónál a névbecsülési fizetés végetti bemutatás; a tízszázalékos részlet tekintetében a kereset vagy a visszakereset fenntartása végett fizetés hiánya miatt óvás felvételére — a látra és a lát után bizonyos időre fizetendő papirok kivételével — nincs szükség; a netalán mégis felvett óvás hatályos ugyan, de annak költségei csak abban az esetben ítéltetők meg, ha a váltókötelezettek valamelyike külföldön lakik; ha a kötelezett a bemutatás megtörténtét tagadja, a bizonyítás terhe őt illeti; az előzők értesítésére nézve az 1876: XXVII. t.-cz. 45—47. §-ait kell megfelelően alkalmazni;

a váltókötelezett követelheti, hogy a részletfizetés ténye és hogy az, kinek részéről történt, a váltóra feljegyeztessék és hogy neki arról a váltó másolatán

nyugtatvány adassék; a fizetési visszkeresetnek alávetett váltókötelezett ezenfelül az egész váltóösszeg tekintetében hatályosan felvett óvás hiteles másolatának vagy az 1914. évi július hó 31. napja után a részfizetés nemteljesítéséről felvett eredeti óvásnak kiadását is követelheti; ha óvás nem vétetett fel a váltóbirtokos a váltómásolatot, melyen a részletfizetést nyugtatja, a váltókötelezett kívánságára és költségére hitelesíttetni köteles; az Osztrák-Magyar Banknak a váltómásolatra vezetett tanusítása a váltómásolat hitelesítését pótolja; mindezek a szabályok a kereskedelmi utalványra, a közraktári jegyre és a csekkre is megfelelően állanak;

a jelen pont rendelkezései nem terjednek ki azokra a kötelezettekre, akiknek állandó üzleti telepe, üzeme vagy gazdasága, ilyennek hiányában pedig lakóhelye (székhelye) kizárólag Bereg, Szatmár, Ugocsa vagy Ung vármegye vagy Szatmárnémeti törvényhatósági joggal felruházott város területén van.

Azzal szemben, aki az 1914. évi augusztus hó 1. napja előtt kidlított váltón a moratorium alól részben vagy egészen kivett tartozás okából vállalt váltói kötelezettséget, a váltóbirtokos, akinek javára az említett köztörvényi tartozás fennáll, a váltón alapuló követelést ugyanabban a mértékben érvényesítheti, amely mértékben az említett köztörvényi tartozás a moratorium alól ki van véve. A 18. pont 2. és 3. bekezdésében foglalt rendelkezések itt is állanak. A jelen bekezdés szabályai a kereskedelmi utalványra, a közraktári jegyre és a csekkre megfelelően szintén kiterjednek.

5. §.

(első három bekezdése III. rendelet 5. § első, harmadik és negyedik bekezdése.)

A moratorium alól kivett tökerészlettel együtt az egész tartozás után a tökerészlet fizetésének napjáig lejárt kamat megfizetését is lehet követelni, tekintet nélkül az előbbi bekezdés szabályára. Ez a rendelkezés az 1914. évi augusztus hó 1. napja előtti időre eső kamatra is kiterjed.

A 4. § 18. pontjában felsorolt papirok után járó kamatok iránti követelés fenntartása és érvényesítése tekintetében a 4. § 18. pontjának 2. és 3. bekezdésében foglalt szabályokat kell megfelelően alkalmazni.

6. §.

(III. rend. 6. § és 7968—1914. M. E. sz. kiegészítési rendelet 5. §.)

7. §.

(III. rend. 7. §.)

8. §.

(III. rend. 8. § és kiegészítő rend. 6. §.)

A gyámpénztárban kezelt és a gyámsági vagy gondnoksági viszony megszűnése következtében esedékessé vált készpénzt csak kivételesen és csak olyan mértékben szabad kifizetni, amily mértékben azt a belügyminister esetről-esetre megállapítja.

9—11. §§.

(III. rend. 9—11. §§.)

III. A kétoldalu szerződések teljesítése.

12—15. §§.

(III. rend. 12—15. §§.)

16. §.

(III. rend. 16. §.) Ha a vevő a vételárra nézve moratoriumot vesz igénybe, az eladó akár a tulajdonjognak a vevő javára történő bejegyzésével egyidejűleg, akár az után a vételárhátraléknak az ingatlanon jelzálogjoggal való biztosítását erre irányuló szerződési kikötés nélkül is követelheti.

IV. A bérleti viszonyra vonatkozó rendelkezések.

17—20. §§.

(Kiegészítő rend. 1—4. §§.)

V. Kivételes rendelkezések a háborús események által közvetlenül érintett adósok tekintetében.

21. §.

(III. rend. 24. §. 2. bek.)

22. §.

Ha az adós kimutatja, hogy ellenséges betörés vagy az ennek nyomában járó események következtében az ezek által érintett vidéken levő vagyonában olyan kárt szenvedett, amely miatt pénztartozását — saját vagy vele szemben eltartásra jogosult hozzátartozói megélhetésének vagy gazdasági vállalata vagy üzeme folytathatásának veszélyeztetése nélkül — teljesíteni nem képes, a bíróság az adós kérelmére a moratorium alá nem eső pénztartozása tekintetében, a tartozás keletkezésének idejére való tekintet nélkül, a teljesítési határidőt oly idővel hosszabbíthatja meg, amely alatt az adós teljesítőképességének helyreállása várható. Ha a bíróság által engedett halasztás túlterjed azon a napon, amelyet a ministeriumnak a moratoriumot megszünetelő rendelete erre való tekintettel meg fog állapítani, a halasztás a most említett napon megszűnik. A bíróság a teljesítési határidő meghosszabbítását akár az egész követelésre, akár annak egy részére mondhatja ki és a meghosszabbítást szabad belátása szerint megállapított biztosítéktól teheti függővé.

Az 1. bekezdésnek megfelelően meghosszabbíthatja a bíróság az adós olyan pénztartozásának a teljesítési határidejét is, amely 1914. évi augusztus hó 1. napja előtt keletkezett jogcímen alapul ugyan, de a jelen rendelet 4. §-ának 2., 8., 9., 12., 13. és 18. pontja, vagy az 5. § értelmében ki van véve a moratorium alól, ha a tartozás az adósnak olyan gazdasági vállalatával vagy üzemével kapcsolatos, amelyre nézve az adós a kereskedelemügyi minister által kiállított bizonyítvánnyal kimutatja, hogy a vállalatot vagy üzemet a háborús állapot következtében szüneteltetni kénytelen, vagy hogy a vállalat vagy üzem túlnyomóan a vámkülföldre vagy Bosznia és Hercegovinának vagy a birodalmi tanácsban képviselt királyságoknak és országoknak a háborús események által érintett vidékeire való kivitelre szánt árukat a háborús események következtében hosszabb ideig nem volt képes forgalomba hozni.

Az előbbi bekezdés szabálya kiterjed a gyógyfürdőkre és az idegenforgalomra alapított más olyan vállalatokra is, amelynek idényhez kötött üzemét a háborús események előtt be kellett szüntetni, ha az adós ezt a körülményt a belügyminister által kiállított bizonyítvánnyal igazolja.

A kereskedelemügyi minister és a belügyminister az e §-ban említett bizonyítványt kérelemre általánosságban, egyes jogügyekre való vonatkozás nélkül is kiállíthatja.

E § szabályai az 1911:1. t.-cz. értelmében elbírálandó ügyekben nem érinti az idézett t.-cz. 397. §-ában foglalt azt a szabályt, hogy a bíróság rendkívüli körülmények között az alperes kérelmére rendesenél hosszabb teljesítési határidőt szabhat.

23. §.

A végrehajtást elrendelő bíróság a végrehajtást szenvedő kérelmére a végrehajtást a 22. §-ban említett tartozások tekintetében az ugyanott meghatározott okból az ott megjelölt időtartamra felfüggesztheti.

Az adós a végrehajtható közokirat tekintetében a végrehajtás elrendelése előtt is kérheti, hogy a végrehajtás elrendelésére hivatott bíróság a közokirat végrehajthatóságát a 22. §-ban meghatározott okból az ott megjelölt időtartamra függeszse fel.

Az 1. és a 2. bekezdés szabálya nem áll, ha a bíróság a teljesítési határidőt a jelen rendelet 22. §-a alapján meghosszabbította.

24. §.

A pénzügyminister a betéti üzlettel foglalkozó pénzügyintézet vagy más ily cég tekintetében, melynek székhelye az ellenséges betörés vagy az ennek nyomában járó események által közvetlenül érintett vidéken van, a 6—8. §-okban foglalt szabályok hatályosságát általában vagy esetről-esetre előre meghatározott vagy bizonytalan időre egészen vagy részben felfüggesztheti.

Ha a betevő az 1. bekezdés értelmében tett intézkedés következtében betétéről nem rendelkezhetik, a 6. § 3. bekezdésében felsorolt tartozások teljesítését egészen vagy megfelelő részben megtagadhatja; amennyiben kimutatja, hogy e tartozásokat a betétéről való rendelkezés nélkül — saját vagy vele szemben eltartásra jogosult hozzátartozói megélhetésének vagy gazdasági vállalata, vagy üzeme folytathatásának veszélyeztetése nélkül — teljesíteni nem képes.

VI. Vegyes és záró rendelkezések.

25—26. §§.

(III. rend. 17—18. §§.)

27. §.

(III. rend. 19. §.)

Amennyiben azt a biztosítási díjat, amely korábban moratorium alá esett, a harmadik vagy a jelen moratoriumi rendelet a moratorium alól kiveszi és a biztosított (a szerződő fél) a moratorium alól kivett díjat vagy annak a moratorium alól kivett részletét a törvényes határidőben (1. bekezdés) nem fizette meg, a biztosító a szerződést megszüntetheti, de

csak úgy, ha a biztosítottat (a szerződő felet) a díj megfizetésére ajánlott levélben felhívta és a biztosított (a szerződő fél) a díjat vagy annak a moratorium alól kivett részletét a levél vételétől számított harmincz nap alatt meg nem fizette. A megszüntetést a díj nemfizetésének esetére a felhívásban előre is ki lehet jelenteni.

28. §.

A törvényes népfőlkelői kötelezettség teljesítése esetére, vagy az ily kötelezettség teljesítése következtében beálló halál, sérülés vagy megbetegedés esetére akár törvényben, akár szerződésben biztosított magánjogok és magánjogi kötelezettségek szempontjából törvényes népfőlkelői kötelezettségnek kell tekinteni azt is, amelyet a népfőlkelőköteles korban levő egyén önkéntes belépő nyilatkozata alapján történt behívása folytán teljesít.

29. §.

(III. rend. 20. §.)

30. §.

A halasztás ideje a moratorium ideje alá eső tartozások tekintetében sem az elévülés idejébe, sem a jogok érvényesítésére vagy fentartására megállapított határidőbe nem számítható be. Ez a szabály a váltónak és más értékpapirnak láttamozás vagy elfogadás végetti bemutatására megszabott határidő tekintetében is áll.

Az elévülés a moratorium alól a 4. § 18. pontja alapján kivett tökerészlet, valamint az idézett pontban felsorolt papírok után járó kamatok tekintetében csakis a tartozás hátralékára vonatkozó elévüléssel együtt fejeződik be.

31—40. §§.

(III. rend. 22—23. §§. 24. §. 1. bek. 25—31. §§.)

41. §.

Ez a rendelet — melyet negyedik moratoriumi rendeletként kell idézni — 1914. évi december hó 1 napján lép életbe.

Ettől a naptól fogva az 1914. szeptember hó 30. napján 7205/1914. M. E. szám alatt kiadott — harmadik — moratoriumi rendelet és az ennek kiegészítése tárgyában 1914. évi október hó 27-ik napján 7968/1914. M. E. szám alatt kiadott rendelet helyébe a jövőre nézve a jelen rendelet rendelkezései lépnek.

Ahol jogszabály, bírói, vagy más hatósági intézkedés korábbi moratoriumi rendeletnek valamely rendelkezésére hivatkozik, ehelyett a jelen rendeletnek azt a rendelkezését kell érteni, amely a korábbi rendelet illető rendelkezésének helyébe lépett.

Amennyiben a jelen rendelet 4. §-ának 12. és 13. pontja és az 5. § mást nem rendel, a korábbi moratoriumi rendeletekben engedett halasztás azon tartozások tekintetében, amelyeket a jelen rendelet a moratorium hatálya alól kivesz, érintetlenül marad. Ha a moratorium alól a jelen rendelettel kivett tartozásra nézve a fizetés napja az 1914. évi december hó 14. napja előtti időbe esnék, a tartozás december hó 15. napján fizetendő.

Budapest, 1914. évi november hó 30. napján.

Felsőbirósági határozatok.

Közjegyzői rendtartás.

1. Az 1874. évi XXXV. t.-cz. 112. §-a a közjegyzői okiraton alapuló végrehajtást kifejezetten a perbiróság hatáskörébe utalja. Igaz ugyan, hogy a közjegyzői okiratba foglalt építési szerződésben per esetére a sommás eljárás s a felperes által szabadon választható budapesti járásbiróság illetékessége ki van kötve; azonban ennek a kikötése mellett sem lehetett a fennforgó ügyet per esetére a kir. járásbiróság hatáskörébe tartozónak tekinteni, mert az 1913. évi XVIII. t.-cz. 1. §-a 5. a) pontja szerint a sommás eljárás kikötése mellett a sommás eljárás alá és a járásbiróság hatáskörébe a per tárgyának értékére való tekintet nélkül a kereset csak akkor tartozik, ha az okirat a követelés létrejöttét és mennyiségét teljesen bizonyítja. Ennek pedig hiányában a fennforgó ügyre nézve per esetére a járásbiróság illetékessége meg nem állapítható s így az 1874. évi XXXV. t.-cz. 112. §-a szerint az eljárt kir. járásbiróság a végrehajtási kérvény elbírálására sem bír hatáskörrel. (Curia 1914. július 20. 3887. sz.)

*

2. Ha a házastársak között ingatlanra vonatkozólag létesült ajándékozási ügylet az 1886. évi VII. t.-cz. 22. §-ának c) pontjában foglalt rendelkezés ellenére közjegyzői okiratba foglalva nincsen, eredeti érvénytelenség czimén törlési pernek van helye. (Marosvásárhelyi kir. tábla 1914. ápr. 8. 1914. 73/2. G.)

*

3. Az 1886 : VII. t.-cz. 21. §-a a hozomány átadása és átvételére csak azt határozza meg, hogy eme tényekre nézve az okirattal való bizonyítás csak közjegyzői okirattal történhetik meg, de ilyen közjegyzői okirat nemlétében a nő nincs elzárva attól, hogy a hozománynak a férjhez vitelét, ennek értékét és átadását tanukkal vagy egyéb alkalmas bizonyítékokkal ne bizonyíthassa. (Curia 1914. márczius 24. 3906/913. P. sz.)

Telekkönyvi rendtartás

4. Annak a vizsgálásánál, hogy a folyamodó által töröltetni kért tulajdonjog korlátozó bejegyzés, illetőleg az ezáltal telekkönyvileg biztosított elidegenítési tilalom megfelel-e a m. kir. Curia 74. sz. polgári döntvényében meghatározott feltételeknek a trdt. 62. § ut. bek. értelmében, figyelembe kell venni azokat az okiratokat is, melyek alapján ez a korlátozás a telekkönyvben följegyez-

tett. Az a tulajdonjogi korlátozás, hogy a ház a tulajdonosok mindegyikének beleegyezése nélkül el nem idegeníthető, hagyatékátadó végzés alapján jegyeztetett föl. E végzés alapjául pedig dr. P. G.-né végrendelete szolgált, mely szerint örökhagyónő abból a célból, hogy a hagyatékához tartozó ház egy részének esetleges megvétele útján arra nézve idegen befolyás ne érvényesülhessen, úgy rendelkezett ugyan, hogy egyik örökös se adhassa el a neki jutott házrész a többi végrendeleti örökös hozzájárulása nélkül, sőt az ez ellen cselekvőt örökségvesztesnek nyilvánította, de a többi végrendeleti örökösnek a tilalmat esetleg megszegő örökös részének ingatlanrészének állagára jogot nem adott, hanem őket csak arra hatalmazta föl, hogy az eladott jutalékért járó ellenértéket (Erlös) úgy tekintsék, mintha az a rendelkezése ellen cselekvőnek adóssága volna, s mint ilyet a maguk részére igényelhessek és behajthassák, mely esetben ez a jutalék a többi örökös egyenlő részekben illeti. Ebből nyilvánvaló, hogy az elidegenítési tilalom létesítése nem a tilalmas ingatlan állagára vonatkozó igény biztosítását célozta, s nem is olyan jogok megővésére irányult, melyek a tulajdontárgyra közvetlenül vonatkoztak, — következőleg hiányzik az az egyik előfeltétel, melyet a 74. sz. döntvény az elidegenítési tilalom telekkönyvi bejegyezhetése végett és a már fogatosított ilyen bejegyzés hatályossága szempontjából meghatározott. Azáltal pedig, hogy az elidegenítési tilalom, illetőleg az a korlátozás, hogy a neki jutott házrész a többi örökös hozzájárulása nélkül egyik végrendeleti örökös se adhassa el, a hagyatéki házra vonatkozó tulajdonközösség fentartása végett köttetett ki, még ha a közös tulajdonosok egymással szemben harmadik személyeknek volnának is tekinthetők, közülök egyiknek sem keletkezett közvetlen jogigénye a tilalmas ingatlanrészre, vagyis annak az örökösnek ingatlan állagára, aki az elidegenítési tilalom ellenére jutalékát esetleg eladná.

Ennélfogva az elidegenítési tilalom feljegyzésnek a folyamodó jutalékáról való részleges törlését elrendelő végzés volt helybenhagyandó. (Curia 1914. október 7. 1765. sz.)

*

5. Haszonélvezeti jog biztosítására bejegyzett elidegenítési és terhelési tilalom a Curia 74. sz. teljes ülési döntvénye értelmében zálogjogi előjegyzés telekkönyvi akadályául nem szolgálhat. (Curia 1914. április 22. 4542/1913. P. sz.)

*

6. A kir. Curia az elsőbiróság végzését hagyja helyben, mert özv. M. L.-né a hagyatékátadó végzés alapjául is szolgáló barátságos egyességben azt jelentette ki, hogy az (örökösök) „tulajdon-

joguk bekebelezésével özvegyi haszonélvezeti joga telekkönyvileg be ne kebelezessék“, ez a megegyezés tehát határozott joglemondást képez özvegyi haszonélvezeti jogának őt máskülönben törvényből folyóan megillető telekkönyvi biztosítási jogára nézve, minél fogva ennek a biztosításnak perenkivüli telekkönyvi úton, a telekkönyvi tulajdonos beleegyezése nélkül még előjegyzés alakjában sem adható hely. (Curia 1914. márczius 26. 2397/1913. P. sz.)

*

7. Ha az osztályos egyességben kikötött öröklési váromány biztosításául a felek az elidegenítés tilalmát alapították meg, s a tilalommal terhelt fél az ingatlant annak ellenére élők között elidegenítette, a várományos az öröklés esetének beálltával a rosszhiszemű szerzővel szemben a tulajdoni bejegyzés törlését eredeti érvénytelenség címén követelheti. (Budapesti tábla 1914. április 30. 1682/1914. G. sz.)

Czégügyek. Váltóóvás.

8. A főpénztáros helyettese, mint akinél az esedékes fizetések teljesíttetni szoktak, akinek tehát tudnia kell arról, hogy a váltóra fedezet érkezett-e, olyan személy, akihez az óvatoló közeg, miután a telep helyén az elfogadót eredménytelenül kereste, joghatályosan intézhetett kérdést aziránt, hogy a váltóra érkezett-e fedezet, vagy sem? Névbecsülési fizetés esetén az óvás különös tartalmát a V. T. 99. §-ának 4. pontja írja elő, s minthogy az óvásban meg van jelölve, hogy a felperes ajánlotta a névbecsülési fizetést a negyedrendű alperes iránti névbecsülésből, az óvás tehát e részben is szabályszerű. (Curia 1914. május 13. 1086/1913. v. sz.)

*

9. Az, hogy a *D)* alatti óvással valóban a *B)* alatti kereseti váltó óvatoltatott meg, dr. M. Sándor kir. közjegyző vallomásával kétségen felül bizonyítva lévén, nyilvánvaló az óvatolt váltónak a kereseti váltóval való azonossága és így nyilvánvaló leírási hiba az óvásban az, hogy az óvatolt váltó kelte 1912. február 21. helyett 1912. december 21-nek iratott, ez pedig nem képez oly lényeges szabálytalanságot, amely miatt az óváslevél érvénytelennek volna tekinthető. (Curia 1914. június 9. 1142/1913. v. sz.)

*

10. A váltón lévő ez a kitétel: „Kaposvárrott az Osztrák-magyar bank kaposvári fiókjintézeténél a Somogy megyei takarékpénztár Kaposvárrott girószámlája terhére“, nem azt jelenti, hogy a fizetést a Budapesten lakó elfogadó fogja Kaposvárrott az Osztrák-magyar bank helyiségében teljesíteni, hanem annyit jelent, hogy a fizetést az Osztrák-magyar bank fiókjintézete fogja teljesíteni Kaposvárrott. Az ily váltó tehát telepítve van. (Curia 1914. június 3. 1143/1913. v. sz.)

*

11. A keresethez csatolt váltó kibocsátója az intézvényezett alpereshez azt a meghagyást intézte, hogy „saját rendeletére“ vagyis önmagának rendeletére fizessen. Ezen váltóból tehát hiányzik az idegen váltónak a váltótörvény 3. § 3-ik pontjában meghatározott lényeges kelléke, mert a váltótörvény csak a kibocsátó saját rendeletére vagy harmadik személy rendeletére kiállított idegen váltót ismer, amiből önként következik, hogyha az okiratban rendelkezésül maga az intézvényezett van megjelölve, az ilyen okiratból váltójogi kötelezettség nem származik. Közömbös a felperesnek az a bizonyítani kívánt tényállítása, hogy a „saját rendeletére“ kitétel csak tévedésből iratott, mert a váltó azon tartalom szerint bírálható el, amelylyel az a kereset beadásakor tényleg bír. (Curia 1914. szept. 10. 110. sz.)

*

12. A kereskedelmi eljárást szabályozó rendelet 37. §-a szerint a perenkivüli eljárásban hozott elsőbírósági véghatározat ellen, amennyiben a 43. § ellenkezőt nem rendel, felfolyamodásnak van helye. Minthogy az elsőbíróságnak a közgyűlési jegyzőkönyv bemutatását tárgyaló beadvány elintézése tekintetében meghozott végzése kétségen felül véghatározatnak tekintendő, s minthogy az e tárgyban hozott véghatározat ellen a felfolyamodás a keresk. eljárás 43. §-a szerint kizárva nincs, ennél fogva nyilvánvaló, hogy az elsőbíróságnak a közgyűlési jegyzőkönyv bemutatása tárgyában intézkedő végzése ellen, a részvénytársaság igazgatósága, amelynek nevében az elsőbíróság határozata különben is kézbesített, felfolyamodással élhet. (Curia 1181/1914. sz.)

A közjegyzői gyakorlatot érdeklő jogesetek.

13. A megcsonkított végrendeletet csak úgy lehet hatálytalanak tekinteni, ha bebizonyul, hogy a végrendeletet az örök-hagyó szándékosan, a megsemmisítés célzatával csonkította meg. (Curia 1914. május 14. 2902/1913. P. sz.)

*

14. Az 1876 : XVI. t.-cz. 6. §-a szerint, amely akkor is alkalmazandó, ha a végrendelező az okirat nyelvét nem érti, a végrendelet tanuinak a végrendelet tartalmát ismerniök kell, s evégből szükséges, hogy ők a végrendelező által használt nyelvet értsék is. Hatálytalan tehát az ilyen végrendelet, ha az egyik tanu nem értette a végrendelező által használt nyelvet. (Curia 1914. május 14. 2992/1913. P. sz.)

*

15. Az 1876 : XVI. t.-cz. nem írja elő mint érvényességi kelléket, hogy az okirat a végrendelező által értett nyelven állíttassék ki; az id. t.-cz. 4. és 6. §-aiból kétségtelen, hogy az okirat nyelvét nem kell az összes végrendeleti tanuknak érteni, hanem elégséges, ha azt a tanuk közül legalább kettő érti. Abban az esetben azonban, ha a végrendelező, vagy a tanuk valamelyike az okirat nyelvét nem érti, a végrendelet érvényességéhez megkivántatik, hogy az okirat tartalma a végrendelezőnek az összes tanuk által is értett nyelven megmagyaráztassék. (Curia 1914. június 3. 4139/1913. P. sz.)

*

16. Ha a végrendeletben a tanuk által bizonyítandó körülmények tanusítva nincsenek, ezt a hiányt tanuvallomásokkal pótolni nem lehet. (Curia 1914. márczius 11. 1833/1913. P. sz.)

*

17. Az elveszett írásbeli magánvégrendelet érvényességének a megállapításához szükséges a végrendelet elveszése körülményeinek s nevezetesen olyan körülményeknek a peres eljárás szabályai szerint való bizonyítása, amelyekből biróilag megállapítható, hogy a végrendelet elveszése véletlenségre vezethető vissza. (Erdélyi eset.) (Curia 1914. márczius 10. 2100/1913. P. sz.)

*

18. Felperes az örökhagyónak végrendeleti intézkedéseit támadta meg és azt kívánta igazolni, hogy az a vagyon, amiről az örökhagyó végrendelezett, felerészben őt, mint közszerzőt illeti, és így annak a vagyonnak, amiről az örökhagyó végrendelezett, csak a felerésze képezi az örökhagyó tulajdonát. Ez a kereset tehát az örökhagyó végrendeleti intézkedéseinek a megváltoztatását célozza. Minthogy pedig jogszabály az, hogy az örökös, aki az örökhagyó végrendeletében tett és reá nézve kedvező intézkedéseket elfogadja, nem jogosult arra, hogy a végren-

deletnek reá nézve kedvezőtlen intézkedéseit perrel támadja meg, ebből a jogszabályból pedig az következik, hogy viszont az az örökös, aki a végrendelező végrendelezési intézkedéseit megtámadja és azt kívánja igazolni, hogy az a vagyon, amiről a végrendelező rendelkezett, nem a végrendelező, de felerészben az ő tulajdonát képezi, nem jogosult arra, hogy a végrendeletben ő reá vonatkozó kedvező intézkedéseket és egyúttal a végrendelet tárgyát képező vagyon felét is követelje. Nem pedig annyival kevésbbé, mert az örökhagyó végrendeletének tétele alkalmával a felperesnek mint házastársának nyilván a vagyon megszerzése körül teljesített fáradozásait, illetve közszerzői igényét kívánta kielégíteni azzal, hogy vagyona egy tekintélyes részét nejenek hagyta.

Minthogy pedig a felperes a végrendelezőnek ezt az intézkedését el nem fogadta, hanem közszerzői jog címén magának tulajdonjogilag a vagyon felét követeli, s mivel a felperesnek a per során beigazolt ez az igénye a végrendelet tárgyát képező vagyon felosztása alkalmával őt kedvezőbb állapotba hozta annál az állapotnál, amely állapotban őt végrendelező részesíteni kívánta, ebből nyilvánvaló, hogy emellett a kedvezőbb helyzet mellett nincs joga még azt is követelni, hogy ő mint végrendeleti örökös a végrendelet kedvezményeiben külön részesüljön. Ez az intézkedés azonban az özvegy felperesnek szintén a törvényen alapuló özvegyi haszonélvezeti jogát nem érinti. (Curia 1914. május 26. 2620. sz.)

*

19. Az a körülmény, hogy örökhagyó nő az atyai örökségképen kapott készpénzt férjhezmenetele után férjével együtt ingatlan szerzésére fordította, nem jogosítja fel atyai oldalági rokonait arra, hogy a készpénz helyett most már a szerzett ingatlant követelhessek, mert ez az ingatlan azzal, hogy abba az öröklött készpénz egy része fordított, ági vagyonná nem vált, s így a szerzőmenny örököse az ági örökösnek nem az ingatlant természetben kiadni, hanem csakis az abba beruházott értékét megtéríteni tartozik. (Curia 1914. május 26. 5207. sz.)

*

20. A hagyatékban meglevő ági vagyon rendszerint természetben adandó ki az öröklésre jogosítottnak, s őt illeti az a többlet is, melylyel az ági vagyon értéke időközben a forgalmi viszonyok kedvező alakulása folytán esetleg növekedett. Ebből következik, hogy abban az esetben, ha az örökhagyó a reá hárult ági vagyont elidegenítette, s a vételár a háruláskor volt értéket felülmúlja, az oldalági örökös ez a többlet is megilleti, mert az elidegenített ági vagyont nem annak a háruláskor volt értéke,

hanem az azért adott vételár helyettesíti. (Curia 1914. május 28. 3897. sz.)

*

21. Az ági érték az örökhagyó szerzeményi vagyonából ennek eredetére és az ági vagyon hováfördítésére való tekintet nélkül az ági vagyonra hivatott örökösnek feltétlenül kiadandó s mikor ági öröklés is van, a hitvestársi öröklés csak az ági értéket meghaladó hagyatéki vagyonra terjed ki. (Curia 1914. szept. 15. 858.)

*

22. Az elődökről öröklés után hárult vagyon ági eredetűnek tekintendő akkor is, ha a vagyon különleges jogi természetéről fogva arra vonatkozóan az elődöket csak a birtoklás joga illette, magát a tulajdonjogot pedig megváltás következtében közvetlenül az örökhagyó szerezte meg. Ez az u. n. überlandiális földek tekintetében is áll. A megváltás jogkövetkezménye az örökösödés szempontjából csak abban nyilvánul, hogy a kifizetett váltságösszeg mint szerzemény a megváltott überlandiális birtoknak, mint ági vagyonnak értékéből kiadandó annak, aki a szerzeményben való örökösödésre a törvény szerint hivatva van. (Curia 1914. márcz. 10. 1694/1913. P. sz.)

*

23. Felperes keresetében azt adta elő, hogy nagybátyja K. A. a felperesnek eljegyzése, illetve férjhezmenetele alkalmával 2000 K hozományt ígért, oly hozzáadással, hogy ez az összeg a felperes részére halála után fog kifizettetni. Az ígéretet felperes és törvényes képviselője elfogadták. A hozomány ígéretének kötelező érvényessége akár a nő szülei, akár harmadik személyek részéről tétetik, külön alakszerű feltételekhez kötve nincs s annak elfogadásával a kedvezményezett és ígértevé között oly kötelmi jogviszonyt állapít meg, hogy annak alapján a kedvezményezett a hozományi összeget férjhezmenetele után, vagy a kikötött teljesítési határidő beálltával bírői úton is érvényesíteni jogosult. Az a körülmény tehát, hogy a nő rokona a 2000 K hozományi összeget oly feltétel mellett ígérte a felperesnek, hogy az a hozományt ígérő rokon halála után ennek hagyatékából fog kifizettetni, minthogy ez a kikötés csak a teljesítés időpontját határozza meg, a létrejött jogügyletet halálesetre szóló ajándékozás minőségével nem ruházhatta fel s ennél fogva a kereset abból az okból, hogy az ügylet létesítésekor az 1876. évi XVI. t.-cz. 33. §-ában megkivánt alakszerűségek meg nem tartattak és így a jogügylet hatálytalan, el nem utasítható. (Curia 1914. május 19. 5258/1913. P. szám.)

*

24. A percsomóhoz mellékelte hagyatéki iratok szerint néhai K. F.-nak egyik leszármazó örököse K. Sándor az ő örökrészét felperesnek az örökhagyó halála után, tehát az örökösödés megnyíltát követő időben eladta, s ennek következtében a hagyatéki bíróság 1911. Ö. 81/8. sz. végzésével a hagyatéki vagyon egyhatod részét özvegyi joggal terhelt közvetlenül a felperesnek adta át. Felperes a K. Sándor örökrészének megszerzése folytán jogot nyert arra is, hogy az alperes özvegyi jogának korlátozását, vagy megszüntetését, per útján kérhesse; mert ez a jog K. Sándor leszármazó örökös az id. törv. szab. 16. §-a értelmében megillette s miután az nem személyhez kötött jog, nincs törvényes akadálya annak, hogy azáltal érvényesíttessék, akire a leszármazó örökös örökrészét tulajdonul átruházta. (Curia 1914. június 4. 4117/1913. P. sz.)

*

25. A hozomány, ellenkező kikötés hiányában, a halál bekövetkeztével csak akkor száll vissza az adományozó szülőkre, ha az adományozott leány leszármazók nélkül hal el. (Curia 1914. október 7-én. 936.)

*

26. A hozomány jogi természetéből következik, hogy annak haszna a közös háztartás terheinek könnyítésére szolgál, és így a hozományul adott vagyonnak ez a rendeltetése a házasság megszűnésekor elenyészik, tehát a férj a hozományt a házasság megszűnése után rendszerint visszaadni tartozik. E jogszabály alkalmazása alól eltérésnek van helye akkor, ha a házasság a nő halála következtében szűnik meg és a házasságból gyermek született, akire az anyának a hozományhoz való joga örökségül átszáll. Ilyen esetben a férj, illetőleg az apa a hozomány kiadására nem kötelezhető. (Curia 1914. október 20. 2709. sz.)

*

27. Annak megbírálásánál, hogy a nőnek a házassági életközösségnél fogva van-e közszerzeményi igénye, rendszerint a férjnek a házasságkötés idején fennállott személyi állapotát, s ezzel kapcsolatosan ugyancsak a férjnek a házasságkötéskor volt állandó lakhelyén hatályban volt jogot kell irányadóul venni. (Curia 360/1910., 4610/1912. számú határozatai.)

Minthogy a kifejtettek szerint U. H. a házasságkötés idejében állandóan az osztrák polgári törvénykönyv hatálya területén lakott, — az osztrák polgári törvénykönyv 1233. és 1237. § szerint pedig külön kikötés hiányában a férj tekintendő főszerzőnek, s a nőnek a szerzett vagyonra közszerzői joga nincs. (Curia 1914. október 20. 1172. sz.)

*

28. A közszerzemény tekintetében a nemesekre fennálló törvényes szabályokat joggyakorlatunk kiterjesztette a honoratorokra is, akik közé foglalkozásánál fogva, az alperes is számítandó. Az idevonatkozó törvényes szabályok értelmében a férj tekintendő főszerzőnek és a nő közszerzői joga csak úgy állapítható meg, ha a férj a nőnek ezt a jogát elismerte, vagy a szerzés alapja a nő vagyona volt. Abból a körülményből, hogy a felek a házasságuk alatt megtakarított pénzt együtt vitték be a takarékegyletbe és hogy alperesnek saját intézkedésére a betétkönyvek mindkettőjük nevére lettek kiállítva, amivel a betétek közössége külsőleg is jeleztetett, megállapított, hogy alperes felperesnek a betétekre vonatkozó közszerzői jogát elismerte. A közszerzeményhez való jog hálátlanság címén meg nem szüntethető. (Curia 1914. május 14. 4947. sz.)

*

29. Alperes követelését azon a czímen igényli, hogy felperes a hozomány tárgyát képező értékpapírok után az 1910. évi december hó 1-től 1901. június hó 1-ig terjedő időre eső kamatszelveket beváltotta és daczára annak, hogy közöttük a házasság csakis 1901. évi május hó 7-ik napján jött létre, a házasságkötést megelőző időre eső kamatösszegeket is megtartotta és azokat neki visszaadni vonakodik. Ez a követelés törvényes alappal nem bír, mert jogszabály, hogy a hozomány gyümölcsei, a felforgó esetben tehát az értékpapírok kamatjövédeme, amennyiben azok a házasság megkötése után válnak esedékesekké, illetőleg felvehetőkké, a férjet illetik; a felforgó esetben pedig a vonatkozó kamatszelvek a házasságkötés után váltak esedékesekké és közömbös az, hogy a hozományi értékpapírok kamatozása már a házasság megkötése előtti időpontokon vette kezdetét. (Curia 1914. május 7. 4688. sz.)

*

30. Felpereseknek abban a kereseti kérelmükben, hogy örökrészük az özvegyi jogtól egészen mentesíttessék, bent foglaltnak tekintendő az a kisebb igény, hogy az özvegynek, mint az örökhagyó második nejének az özvegyi joga, a törvényes egy gyermek részre korlátoztassék. (Curia 1914. szeptember 16. 511. sz.)

*

31. Az özvegyi tartás összegének megállapításánál a hagyatékhöz tartozó vagyonon felül azokat a vagyontárgyakat is figyelembe kell venni, amelyeket az özvegy közszerzemény címén kapott vagy kap meg; nem lehet ellenben rendszerint számításba venni az özvegy külön vagyonát. (Curia 1914. június 17-én. 4612. sz.)

*

32. A férjnek Amerikában távolléte nem szünteti meg a szerzeményi közösséget, ez azonban megszűnik, ha a feleség időközben más férfival lép ágyassági viszonyra. (Curia 1914. június 4. 4090/1913. P. sz.)

*

33. Amennyiben a nő szabadvagyonát a férj kezeli, ugyanő az ellenkező világos kikötése nélkül jogosítva van arra is, hogy a szabadvagyon jövédelméről szabadon rendelkezék s arról nejének vagy ez utóbbi örököseinek számot adni és az általa már beszédett jövédelmet megtéríteni rendszerint nem tartozik. A férjnek ez a kezelési és rendelkezési joga azonban a nő halálával — ellenkező megállapodás hiányában — azonnal megszűnik s a nő szabadvagyonának a férj által még be nem szedett jövédeme a hagyatékba tartozik és a nő örököseit illeti meg s a férjnek joga csak ahhoz van, hogy ez utóbbiak neki a jövédelem előállítására körül fölmerült költségeit és kiadásait megtérítsék. (Curia 1914. április 7. 2245/1913. P. sz.)

*

34. A törvényes születés jogvédelme csakis amellet a gyermek mellett harczol, amelyik a házasságkötést követő 182 napon túl, avagy a házasság megszűnését követő 300 napon belül született. Ebből következik, hogy az olyan gyermek mellett, amelyik a házasságkötést követő 182 napon belül született, a törvényes születés jogvédelme nem foroghat fenn, aminek pedig további folyománya az, hogy ilyen esetben nem a törvényes születést megtámadó férjnek kell az általa történt nemzés lehetetlenségét bizonyítani, hanem ellenkezőleg a feleségnek kell bizonyítani azt, hogy a vélelmi időszakon kívül született gyermeket a törvényes születést megtámadó férj nemzette. (Curia 1914. jun. 18-án. 125.)

*

35. A gyámhatóság a kiskorúak érdekeit hivatalból védi és a szerződés jóváhagyása körül — a felek tájékoztató nyilatkozataitól függetlenül — saját hatáskörében szabadon intézkedvén: alperesnek abban a tényében, hogy a kiskorú gyermekeire általa korábban előnyösnek vélt adásvételi szerződést utóbb hátrányosnak ismerte fel és ennek jegyzőkönyvi meghallgatásakor — gyámi tisztéhez hiven, kötelelésszerűleg — kifejezést adott, épen a szerződés feltételes természetéből kifolyólag nincs oly jogelienes magatartás, amelynek alapján az alperes személyes kártérítési felelőssége a felperes irányában jogszerűen megállapítható volna. (Curia 1914. márczius 11. 1514. sz.)

*

36. Oly esetben, amidőn az utalványozottat a kiállított utalvány közlése mellett az utalványos közvetlenül értesíti s ezáltal az utalványozás megtörténtét kellően igazolja, az utalvány az engedmény jogi természetét ölti magára, így az utalványozott az utalványozónak utóbb tett egyoldalú kijelentésére az utalványban foglalt meghagyást figyelmen kívül nem hagyhatja. (Curia 1914. november 4. 1677. sz.)

*

37. Kártalanítási díj (storno) a hosszabblejاراتú, rendszerint törlesztéses kölcsönöknél arra az esetre illeti meg a hitelezőt, ha az adós a kölcsönösszeget a kötelezvényben kikötött idő lejártá előtt fizeti meg, tehát az idő előtt történt visszafizetésből a hitelezőre háruló kamatveszteség megtérítésére szolgál, oly esetben azonban, midőn az adós a kölcsönről hathónaponként váltókat is adott, amelyeknek visszleszámításával a hitelező a kölcsöntőkét megkapta és azt újból kamatoztathatta, az ilyen kölcsönnek idő előtt való visszafizetése esetében (storno) kártalanítási díj nem követelhető. (Curia 1914. nov. 5. 2503. sz.)

*

38. Abból a tényből, hogy a felperesnek a 4000 K tartozásnak az adás-vétel idejében még fennállott 3454 K 40 fillért kitevő hátraléka kifizetését magára vállalta, következik ugyan, hogy az alperes az elvállalt törlesztéses teher részleteit úgy tartozik fizetni, mint azzal a felperes tartozott; de nem következik az alperesnek oly kötelezettsége, hogy az alperes ezt a terhet a felperes tulajdonában maradt ingatlanokról is törölni tartoznék, — mert a fennálló gyakorlat értelmében a jelzálogilag terhelt ingatlanság megvevőjének az eladóval aziránt létesített külön megállapodás, hogy a vevő a terhet átvállalja, úgy értelmezendő ugyan, hogy a vevő az eladó személyes tartozását átvállalta, aminek indoka abban rejlik, hogy máskülönben a tehervállalásnak nem volna értelme, mert hiszen az ingatlanságon a teher külön átvállalás nélkül is fennmarad. Ebből azonban nem vonható le az a következtetés, hogy az egyetemleges jelzálogjoggal terhelt ingatlanságok egyikének a vevője, ki az eladóval létesített külön megállapodásban a terhet átvállalta, ezzel nem csupán az eladó személyes tartozását, hanem azt a kötelezést is magára vállalta, hogy az általa meg nem vett egyetemlegesen terhelt ingatlanságokat a jelzálogteher alól megszabadítsa. (Curia 1914. szeptember 9. 131. sz.)

*

39. Bár az eladó által vállalt tehermentességi kötelezettségből folyólag a vevővel szemben az eladó terhét képezi az előző átruházásokból az ingatlant terhelő ingatlantartozások kifizetése; az erre vonatkozó zálogjognak bekebelezése előtt a vevő egyedül amiatt, hogy eme illetéktartozás még ki nem fizettetett, az eladótól külön biztosítást követelni nem jogosított. (Curia 1914. április 2. 4295—1913. P. sz.)

*

40. Az anyagi jogszabályok értelmében a fentartás nélkül teljesített tartozatlan fizetés csak abban az esetben követelhető vissza, ha a fizető kimutatja, hogy a fizetés alkalmával arra nézve, hogy a fizetést teljesítenie kell, tévedésben volt, vagy pedig kimutatja, hogy a fizetést a másik fél által felismerhető kényszerhelyzetben teljesítette. (Curia 1914. okt. 8. 268. v. sz.)

Közlemények.

Az új polgári perrendtartás 1915. évi január hó 1. napján életbelép. Az 1911: I. t.-cz. és az annak életbeléptetéséről szóló 1912: LIV. t.-cz. nemcsak új peres eljárást létesítenek, hanem a perenkívüli eljárásban is a hatáskört és illetékességet a mai jogállapottól lényegesen eltérően szabályozzák. A közjegyzői gyakorlatot közvetlenül érintő főbb változások a következők:

Az örökösödési eljárásról szóló 1894: XVI. t.-cz. és 1912: VII. t.-cz. VI. fejezet hatályban maradnak, csupán a következő két módosítással:

1. Hagyatéki ingatlan értékét, ha az érdekeltek becslést nem kívánnak, ezentúl nem az 1881: LX. t.-cz. 148. § első bekezdésének rendelkezéséhez képest az adó 100- illetve 200-szorosában (1894: XVI. t.-cz. 42. § 2. bek.), hanem hatósági adó- és becslési bizonyítvánnyal igazolt becsérték alapján kell megállapítani (1912: LIV. t.-cz. 27. §). Az utóbbi kiállításáról szóló igm. rendeletet lapunk m. évi utolsó számában ismertettük. Eszerint pl. földbirtoknál minden 100 K kataszteri tiszta jövedelem után az eddigi 2000 K helyett 2600 K, házaknál minden 100 K nyers jövedelem után Budapesten az eddigi 1600 K helyett 1800 K lesz a leltárba állítandó becsérték.

2. A járásbíróság végzése ellen használt felfolyamodás tekintetében az illetékes kir. ítélőtábla (1894: XVI. t.-cz. 124. § 7. bek.)

helyett a kir. törvényszék lesz a másodfokú hatóság (1912 : LIV. t.-cz. 27. §) és így az esetek túlnyomó többségében egyszersmind az utolsó forum is. Harmadfokon, amennyiben ennek helye van, továbbra is a kir. Curia határoz.

A *telekkönyvi hatóságot* ezentúl a kir. járásbiróságok gyakorolják. Az igazságügyminister rendelettel megállapíthatja, hogy valamely járásbiróság telekkönyvi hatósága ugyanazon törvényszék kerületébe tartozó egy vagy több más járásbiróság területére is kiterjedjen. (Az e tárgyban megjelent igm. rendeletet alább közöljük.) A bányatelekkönyvi hatóság változatlanul marad. Az eddig a telekkönyvi hatóság hatáskörébe tartozó perekben a hatáskörre és az illetékességre a Pp. rendelkezései alkalmazandók. A perenkivüli telekkönyvi ügyekben a járásbiróság végzése ellen használt felfolyamodás felett a kir. törvényszék, harmadfokon, amennyiben ennek helye van, a kir. Curia határoz. A perenkivüli telekkönyvi ügyekre fennálló külön szabályok egyebekben érintetlenül maradnak. Így különösen nem érinti a Pp.-nak a teljes bizonyítékot képező magánokiratok kellékeit megállapító 317. §-a a telekkönyvi rendeleteknek azokat a rendelkezéseit, amelyek a bekebelezés alapjául szolgáló magánokirat kellékeit határozzák meg (81—83. §§). Érintetlenül maradnak továbbá a telekkönyvi rendeleteknek a telekkönyvi kérvények alakjára (121 §), a telekkönyvi végzések kézbesítésére (140. §), a felfolyamodásra (142—147. §) vonatkozó és egyéb rendelkezések is.

A kir. közjegyzőkről szóló 1874 : XXXV. t.-cz. 11, 43, 56, 144, 206 és 207. §-án, valamint az 1886 : VII. t.-cz. 15. §-án alapuló határozatokat a kir. törvényszék továbbra is háromtagu tanácsban hozza.

Az 1868 : LIV. t.-cz.-nek a másolatok és az aláírások hitelesítésére vonatkozó rendelkezései (546—552. §§) helyébe az 1912. évi LIV. t.-cz. 99. §-a lép, mely azonban figyelemmel arra, hogy ezen teendőket a közjegyzői rendtartás időközben a kir. közjegyzők hatáskörébe utalta, a járásbiróságoknak a gyakorlati szükség szempontjából fentartott concurráló hatáskörét a kir. közjegyző székhelyén kívül levő járásbiróságok területére szorítja és egyuttal kimondja, hogy ezen teendőkben a járásbiróság az eddigi szabályok helyett a közjegyzőkre fennálló szabályok szerint jár el. Emellett kiterjeszti a hatáskört a kereskedelmi könyvek kivonatának hitelesítésére is.

A kereskedelmi és váltóügyekben követendő nem peres eljárást az igazságügyminister az 1914. november 25-én kelt 68300/1914. I. M. számú rendelettel szabályozza. Eszerint ezentúl a járásbiróság hatáskörébe tartoznak többek között a keresk. törvényben szabályozott zálogjog érvényesítésére, szemle foganatosítására, árverés elrendelésére stb. irányuló birói eljárások; a váltótörvény 25, 28, 29. és 40. §-ai értelmében letett összeg elfogadása; az óvaskönyvek hitelesítése, amelyre az a járásbiróság illetékes, amelynek területén az óvatoló közeg székhelye van. Mindazok a nem peres eljárás tárgyát tevő kereskedelmi és váltóügyek ellenben, melyek nincsenek a járásbiróság hatáskörébe utalva, a törvényszék hatáskörébe tartoznak. A rendelet a továbbiakban részletesen szabályozza az illetékesség kérdéseit és az eljárást. Nem hagyhatjuk azonban e helyütt szó nélkül a 11. §-nak nyilván véletlen elhibázásra visszavezetendő azt a rendelkezését, mely szerint ha a fél a nem peres eljárásra tartozó ügyekben nem személyesen jár el, hanem magát meghatalmazottal képviselteti, meghatalmazott *csak ügyvéd* lehet. Itt bizonyára kimaradt: „vagy közjegyző“. Mert nem találunk sem a polgári perrendtartásról, sem annak életbeléptetéséről szóló, sem más törvényben egyetlen oly rendelkezést sem, mely az 1874 : XXXV. t.-cz. 55. §-át hatályon kívül helyezte, vagy módosította volna. A kir. közjegyzőnek ezen törvényszakazon alapuló és negyven éves gyakorlat által megerősített félképvisletli hatásköre tehát, nevezetesen pedig az a joga, hogy „biróságokhoz nem peres ügyekben beadványokat intézhessen“, érintetlenül fennáll. A polgári perrendtartás életbeléptetéséről szóló 1912 : LIV. t.-cz. 104. §-ában az igazságügyministernek többek között adott az a felhatalmazás pedig, hogy a kereskedelmi és váltóügyekben követendő perenkivüli eljárást rendelettel szabályozza, csak a hatályos törvények korlátai között maradó rendelet alkotására jogosíthatta fel a ministert. A kir. közjegyző törvényes hatáskörét bizonyára nem is tudatosan sértő ezen rendelkezés tehát meg nem állhat és reméljük, a közjegyzőség hivatott képviselői utat és módot fognak találni a mielőbbi reparatióra.

*

A telekkönyvi hatóság gyakorlása tárgyában a m. kir. igazságügyminister a következő, 1914. december 7-én, 72000/1914. szám alatt kelt rendeletet bocsátotta ki: A polgári perrendtartásról

szóló 1911 : I. t.-cz. életbeléptetése tárgyában alkotott 1912 : LIV. t.-cz. 11. §-a alapján a következőket rendelem : Telekkönyvi hatóságot saját területére nézve *mindegyik kir. járásbírótság gyakorol, kivéve az alsóvereczei, a kolozsvárvidéki és a nagyváradvidéki kir. járásbíróstágot*, valamint a budapesti kir. büntető járásbíróstágot. Az alsóvereczei kir. járásbíróstágot területére a munkácsi kir. járásbíróstágnak, a kolozsvárvidéki kir. járásbíróstágot területére a kolozsvárvárosi kir. járásbíróstágnak és a nagyváradvidéki kir. járásbíróstágot területére a nagyváradvárosi kir. járásbíróstágnak telekkönyvi hatósága terjed ki. Az 1871 : XXXI. t.-cz. 24. §-a alapján egyes kir. járásbíróstágot telekkönyvi hatósággal felruházó igazságügy-ministeri rendeletek tárgytalanokká váltak. Ez a rendelet a polgári perrendtartásról szóló 1911 : I. törvényzczikkkel egyidőben lép életbe.

*

A hadbavonultak halálesetének anyakönyvezése. A m. kir. belügyminister 151917/1914. B. M. számú körendeletében utasította az 1894 : XXXIII. t.-cz. és az 1904 : XXXVI. t.-cz. hatályának területén illetékes községi és városi anyakönyvvezetőket, hogy a szorosán vett Magyarország területén községi illetőséggel bírt katonai egyéneknek vagy a katonai kötelékbe nem tartozó, de a mozgósított fegyveres erőt követő polgári egyéneknek halálesete kizárólag a belügyministerium által közölt hivatalos adatok alapján anyakönyvezendő. A halotti anyakönyvi kivonat a 43194/1895. I. M. számú rendelet 2. §-a alapján az illető községi előljárástágotnak küldendő meg, amelyek azt haladéktalanul kiadják a haláleset felvételére hivatott közegnek. Ezenkívül a m. kir. belügyminister 161000/1914. B. M. szám alatt körendeletet bocsátott ki az elesett hadbavonultak kiskorú gyermekeinek fokozott gyámhatósági védelme iránt.

*

Ki követelheti közjegyzői okirat hiteles kiadványának kiszolgáltatását? Egy concret esetben a budapesti kir. törvényszék közjegyzői okirat hiteles kiadványának adása iránti kérelmet elutasított, indokul azt hozván fel, hogy az 1874 : XXXV. t.-cz. 138. §-a értelmében hiteles kiadványok csak azoknak és annyi példányban adhatók ki, kiknek részére és ahány példányban ez

az okiratban meg van engedve. Ha pedig az okirat, mint a jelen kérvény tárgyát képező közjegyzői okirat is, e részben semmi megszorítást nem foglal magában, mindenik fél kívánhat egy hiteles kiadványt. Fél alatt pedig önként értendőleg csakis a közjegyzői okiratban megnevezett szerződő felek értendők. A félnek, tehát szerződő félnek adja meg a hivatkozott törvény 144. §-a is a jogot arra, hogy az első kiadványon túl, törvénynél fogva ismételt hiteles kiadványt kérhessen, illetve annak engedélyezését a kir. törvényszéktől is kérelmezhesse. Minthogy pedig sem id. V. K., sem dr. V. P. a csatolt közjegyzői okiratok tartalmából kitűnőleg a fenti értelemben vett feleknek nem tekinthetők, a kir. törvényszék megállapítja, hogy nevezetteknek a fent hivatkozott törvényszakaszok egybevetett értelme szerint sem első, sem ismételt kiadványok kéréséhez nincsen joguk. A budapesti kir. tábla az elsőbíróstágot végzését indokai alapján és azért hagyta helyben, mert az 1874 : XXXV. t.-cz. 146. §-a értelmében a fél jogutódai a fél jogügyleteiről felvett közjegyzői okiratokról csupán egyszerű vagy hiteles másolatok kiadását igényelhetik s így folyamodóknak a hiteles kiadványok kiadásához még abban az esetben sincs joguk, ha ők mint árverési vevők az ingatlan korábbi tulajdonosának jodutódaiként tekintetnének. (12622/1914. P. sz.)

*

Nagysomkut székhellyel kir. közjegyzőstágot rendszeresítése. (A m. kir. igazságügyministernek 61,300/1914. I. M. számú rendelete.)

Az 1874 : XXXV. t.-cz. 5. §-ában nyert fölhatalmazás alapján és az 1874. évi deczember hó 17-én 4164. I. M. E. szám alatt (R. T. 182. sz.) kiadott igazságügyministeri rendeletnek, továbbá az 1886. évi márczius hó 14-én 7230. I. M. szám alatt (R. T. 48. sz. kibocsátott rendeletnek részben való módosításával) a szatmárnémeti kir. törvényszék kerületéhez tartozó nagysomkuti kir. járásbíróstágot területére Nagysomkut székhellyel külön kir. közjegyzőstágot rendszeresíték, amely kir. közjegyzőstágot a debreczeni kir. közjegyzői kamarához fog tartozni. E rendszeresítés folytán a nagybányai kir. közjegyzőstágot hatósági köre jelen rendeletem hatálybaléptének napjától kezdve a nagybányai kir. járásbíróstágot területére szorítokozik. Jelen rendeleten 1915. évi január hó 1-én lép hatályba és az említett napig a nagysomkuti kir. járásbíróstágot részéről a nagybányai kir. közjegyzőnek adandó megbízásait ez a kir. közjegyző fogja teljesíteni. Kelt Budapesten, 1914. október hó 22-én.

*

A Magyarországi kir. közjegyzők országos egylete 10,000 koronát jegyzett a hadi kölcsönre.

*

Személyi hírek. A *dr. Pohl Károly* kir. közjegyző elhalálása által megüresedett egyik pozsonyi közjegyzőségre *dr. Kőrössy Bertalan* beszercei kir. közjegyző helyeztetett át. A *Kossa Endre* módosi kir. közjegyző elhalálása által megüresedett közjegyzőségre *dr. Tegzes Gyula* apatini kir. közjegyzői helyettes nevezetett ki. *Dr. Nagy Péter* miskolci gyakorló ügyvéd Zentára kir. közjegyzővé nevezetett ki.

KIR. KÖZJEGYZŐK KÖZLÖNYE

Folyóirat a perenkívüli törvénykezés és a közjegyzői gyakorlat számára.

ELŐFIZETÉSI ÁR:

Egész évre . . . 10 kor.

Félévre . . . . . 6 „

Felelős szerkesztő:

Dr. HOLITSCHER SZIGFRID

budapesti kir. közjegyző.

Szerkesztőség és kiadó-

— hivatal —

Budapest, VI, Andrassy-út 1.

Tartalom. A magyar közjegyzői intézmény története. — Az ötödik moratoriumi rendelet. — Az új polgári perrendtartás 317. § 3-ik pontjának befolyása a bekebelezés alapjául szolgáló magánokiratok alaki kellékeire. — Felsőbirósági határozatok. — Közlemények.

A magyar közjegyzői intézmény (1874:XXXV. és 1886:VII. törvénycikkek) története.

Irta: Rupp Zsigmond, budapesti kir. közjegyző.

(Folytatás.)

Várady Gábor, bár barátja a közjegyzői intézménynek, de azt nálunk még időelőttinek tartja, sokkal szükségesebb törvényhozási intézkedések várják teljesülésüket, így a büntető törvénykönyv, a büntető perrendtartás, a polgári törvénykezési rendtartás revisiója.

Pulszky Agoston állást foglal a törvényjavaslat ellen. Szerinte az a javaslat, amelyet 4 évvel előbb terjesztettek a ház elé — igaz, hogy más alakban: a birói szervezetre vonatkozó intézkedésekkel együttesen — oly kezekbe került, melyek nem a kezdeményezők szellemében bántak el vele.

Meg a helyzet is változott.

Ezért az igazságügyministerium javaslatát magáévá nem teheti. Abban igazat ad az államtitkárnak, hogy a közjegyzőség